Ն· 1013 — 1880 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26 ՇՈՒՐԱՄ — ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ՄԷՆԷ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՆԸԹԼԱՐԸ

Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան

ՍԹԱՄՊՈԼ ԻՉԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . 200 ղր·
Ալթը այլըգ . . . . 100 »
Իւչ այլըգ . . . . 55 »

ՎԻԼԱՅԱԹ ԻՉԻՆ,

Բօսթա իլէ իրսալ օլունճագ-լար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . 230 ղր·
Ալթը այլըգ . . . . 120 »
Իւչ այլըգ . . . . 60 »

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

ԹԻՐԱԼԱՆԼ ԷՖԿԻԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ԲՕԼԻՍԻԳԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԵԷՎՄԻ ԶԱԶԷՊԱ ՏԷՐ

ԻԼԱՆԱԹ ԳԻՆԸԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթիրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3 ինճի սահիֆէ 5 ղր·
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ուսմուրու սարրաֆիյէյէ այիտ,
2 յէ 3ի ՇՏԻ սահիֆէյէրէ 6 ղր·
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 4 »

Չիյատէ միւտուէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր։)

Մէվատտը նաֆիայա տայիր պէնպէր մէճճանէն զապուլ օրունճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ, իատէ օլունմայանագ։

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

Իտարէխանէսի վէ մանթալասը, Սթամպօլու Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինտէ նումէրօ 8 տէ տիր։ — Ղազէթանըն ուսմուրու իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քեսֆիյէի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի զազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունճաղը կիպի, քեսֆիյէի մէքթուբիպին տախի անըն նամրնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր։

ԱՍԻԹԱՆԷ 26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ՀԱԼԸ ՀԱԶԸՐ

Պիրի Լօնտրատան վէ տիկէրի Աթինատան, պիրի Ռ-Ռէ վէ տիկէրի Հ-Լ- գումբանիասը մարիֆէթիյէ վարիա օլան իքի թէլէկրաֆ՝ էվրօբանըն մագսէտի օլան «ռէնթ» գօմիսիօնունուն գապու օլունապիլէճէյինէ եէնիտէն իւմիտլէր վէրիյորլար։

Լօնտրատան վարիա օլան թէլէկրաֆ՝ ինկիլթէրրանըն Պէրլին գօնֆէրանսը գարարընը հարիֆէն իճրասընա ըսրար իթմէյիպ, պու գարարը թատիրլինէ բազի օլտուգունու խապէր վէրիյօր։

Մալիւմ տիր քի Ալէմանիա իլէ Ասթրիա վէ Ֆրանսա Եունանը գաղանմասընան զիյատէ մուհարէպէնին էօնիւ ալնմասընը արզու իթտիրէրինտէն, վէ Իթալիա իլէ Ռուսիա իսէ պու մէսէլէյէ պիր ազ տահա ուզագտան պագմագտա օլտուգլարընտան, չու սօն զէմանարտա պայլոճա Եունանը մէնաֆիինի իլթիզամ-ինէն վէ միւտտիայթընա գուվվէթ վէրէն ինկիլթէրրա տէվլէթի տիր։

Պիզ զանն իտէրիզ քի ինկիլթէրրա թարաֆընտան խաֆիէն պիր վատ վէ թէչվիգ վուգու պուլմադը ճա Եունան հիչ պիր վագթի մուհարէպէյէ կիրիշմէյէ ճէսարէթի իտէմէզ։

Հալ պու քի ինկիլթէրրա էօյլէ պիր հարէքէթտէ պուլունմաճագ օլուր իսէ, Ռուսիա իլէ Իթալիանը տախի քէնտիսինէ թապի օլմայընը միհրիմիզ օլտուգունան, Էվրօբանը իքի միսավի թարաֆա այրըլմասը լազըմ կէլիր։ Պու հալ իսէ Եունանը՝ մաղլուպիյէթի թագտիրինտէ պիլէ մէնաֆիինի թէէմին իտէպիլիր։

Պունուն իչիւն տէրիզ քի, ինկիլթէրրանը մէսլէքինտէ պէօյլէ պիր իթթիֆաք հասըլ օլտուգու սահիհ իսէ, «ռէնթ» մագսէտի պիր ատըմ տահա իլէրիյէ աթմըշ օլաճագ տը։ չունքի չիմտիքի հալտէ Պապը Ալի տախի «ռէնթ» գապու իթմէմէքտէ իսէ տէ, Պապը Ալի՝ 3 հոկտեմբեր թարիխի նօթասընա կէօսթէրմիշ օլտուղը հուտուտտան այրըլմայաճաղընա ըսրար իթմէյուպ, պիրաքա օ հուտուտը թէվսի վէ թաատիլի միւզաքէրթարնա կիրիշէպիլէճէկինի պէեան իթմիշ տիր։

Պապը Ալինին «ռէնթ» գապու իթմէմէսի միճերբէտ «ռէնթ» գօնֆէրանսընը՝ Պէրլին գօնֆէրանսը գարարընը իճրասընա իսրար, վէ եախսատ օնա գարիպ պիր գօրգտուղունա մէպնի տիր։

Ալթինա գապինէթօսը իսէ Պէրլին գօնֆէրանսընը գարարընտան այրըլմագ իսթէմէտիյինտէն, «ռէնթ» գապու իթմէք իսթէմէեօր։

Պինտէն այէրի ինկիլթէրրանը պու մէսլէքը ճէտիտի իքի թարաֆը՝ տախի «ռէնթ» գապու իթմէսինի թէսքիլ իտէճէք տիր։

Պապը Ալի՝ Պէրլին գօնֆէրանսը գարարընը իճրասընա իսրար օլունմայուպ թաատիրինէ գարար վէրիլմէյինի անլայընճա բիրա վէ-բէպիլէճէկի կիպի, Ալթինա գապինէթօսը տախի ինկիլթէրրանը մուավէնէթինտէն վէ Պէրլին գօնֆէրանսը գարարընը իճրասընտան իսմիտինի քէսմէքլէ ըսրարտան վազ կէչիպ, «ռէնթ» գապու իտէպիլիր։

Ալթինատան կէլիպ պու իւմիտի թագվիյէ իթթիյինի եօգարը տա պէեան իթթիյիվը թէլէկրաֆ տախի՝ Ալթինա գապինէթօսունուն թաատիլը ֆիքր ու մէսլէք իթթիյինի կէսմէէրէյօր։

Պիլէմէյօրուզ քի Ալթինա գապինէթօսունուն պու թաատիլը ֆիքր իթմէսի ինկիլթէրրանը թաատիլի մէսլէք իթմէսի իւզէրինէ՞ մի տիր, եօգսա պու իքի թաատիլթի պէյնինտէ պիր միւնասէպէթի պուլունմայրա, անճագ իքիսի թէսատիւֆէն պիր վագթա՞ մը բասթ կէլմիշ տիր։

Հէր հալտէ, Մ· Գումունտուրսս չիմտիյէ գատար Պէրլին գօնֆէրանը գարարընտան այրըլմայաճաղընը պէեանը «ռէնթ» գապիէն ըէատ իթմէքտէ պուլունմուշ օլտուղու հալտէ, պու տէֆա սիֆէրանընը վագը օլան թէքլիֆլէրինէ գարը վէրտիյի ճէվապտա, «ռէնթ» գապու իթմէքտէն էվվէլ պու գօնֆէրանսը միւզաքէրաթընը նէ էսաս իւզէրինէ մէպնի օլտուղընը, վէ «ռէնթ» գարարընը տախի նէ սուրէթլէ տէվլէթը Օսմանլիյէեէ գապու իթթիրէճէքլէրինի պիլմէք իսթէմիշ տիր։

Մ· Գումունտուրսսն էօյրէնմէք իսթէտիյի պու իքի չէյլին պիրինճիսինի Պապը Ալի տախի պիլմէք իսթէեէճէյինտէն, էկէր Էվրօբա գապիէթօլարը «ռէնթ» գօնֆէրանսընը էսասը միւզաքէրաթընը պէյլէրինէ գարարլաշմըրըպ տա իքի թարաֆա շիմտիտէն պէեան իսէրլէր իսէ, Պապը Ալի իլէ Ալթինա գապինէթօսընը տախի «ռէնթ» գապու իթմէեէ բազը օլաճագլարընա շիմտէ եօգ տըր։

ԿԻՐՆԷԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Ցիւն կիճէ Մապէյնտէ մէճլիսը խասսը միւքէլա իճթիմա իտէրէք, Եունան մէսէլէսի իւզէրինէ իճբաի միւզաքէրէ օլունմուշ տը։

Բիվայէթէ կէօրէ, Պապը Ալի հաքէմ գօմիսիօնու մէսէլէսինէ տաիր տէվլէթլէրէ գարթի իւլ մէալ պիր պէեաննամէ կէօնտէրիլմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունաճագ իմիշ։

Պիր գաչ կիւն էվվէլ Խարիճիյէ նազիրը Ասիմ բաշա հազրէթլէրի պիզզամ Ֆրանսա սէֆարէթիսէնինէ ագիմէթլէ, հաքէմ գօմիսիօնու մատտէսինին ճանիպը Պապը Ալիյէն գապու օլունմայաճաղընը պէեան իթմիշ իսէ տէ, սէքրէթլէր թարաֆընտան երինէ պու խուսուսա տաիր թավսիյէլէր վուգուա կէլմիշ օլտուղունտան, պալատ բիվայէթի օլունան թէտապիր եանի պիր պէեաննամէ իրսալի մուհագագատ իմիշ։

Մէսէնճիրն պու կիճէ չըգարտըղը իլավէսինտէ օգունտուղունա կէօրէ, չու սօն իքի կիւնտէ սիֆէրանընն Պապը Ալիյէ վէրտիքլէրի նասիհաթլը՝ Եունան իլէ մուհարէպէ վուգուընա աչըզտան ա-չըղա մուխալիֆ վէ մուզայիր պուլունմուշլար տը։

Պէրլինտէն Մրանդրատա եազըլան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, ընգօտրա գօմանտանը Ցերվիչ բաշա հազրէթլէրի՝ թահտտա գօմիսիօնընընը հրմայէ իթմէք իչիւն Թուզիյէ իւչ թապուր ասքէր իրսալ իթմէեէ մէճպուր օլմուշ տը։

Սթամպօլտան դեկտ· 23 թարիխիյէ Գորէֆանտա Բուլէնիէ կազէթասընա աթիտէքի ֆգրա եազըմը տը։

«Կիւյա քի Եունան իլէ մութլադ մուհարէպէ օլունճագ կիպի թէտարիքաթը հարպիյէյէ տէվամ օլունմագտա տը։ Սօն մէճլիսը ասքէրիտէ իզմիրտէն թէսալիայա օն տէօրթ թապուր ասքէրին սեվգ ու իրսալը գարարլաշտըրըլմըշ տը։ Էկէր մուհարէպէ պաշլար իսէ, Ալի Սաիպ բաշա Սէլանիք վիլայէթինտէ պուլունան ասքէրէ գօմանտան օլուպ, Ղազի Օսման բաշա Մանաստըրտա վէ Մուխթար բաշա տախի Լարիսատա պաշ գօմանտան օլաճագլար տը։

«Պապը Ալի եազընը Եունանլարա տէյիր պիր Էվրօբա թազերգինէ տէ մուգավէմէթ իտէճէք գատար քէնտիսինէ գուվվէթ հիսս իտիյօր։ Քէնտիսինին պաշլըճա կիվէնտիկի չէյ չու տը՝ քի, Շարդի Բուլմէյինտէ Պուլկարիսթանա պիր էյմէք մէյլիյաթը հէման քեսֆիֆէթէն նապէտիտ օլմուշ տը։ Պու հալտէ թիւրքիանընն օլ թարաֆտան պիր կէօնա պիհուզուրլուգը օլմայաճագ տը, վէ Քիւրտլէրին տախի թէհլիքէսի կէչմիշ օլտուղունտան, Պապը Ալի հինի հաճէթտէ Եունան հուտուտունա 150.000 քիչի պիրիքտի։»

Բրէնս Պիզմարգ՝ Ալթինատա պուլունան Ալէմանիա սէֆիրինէ Եունան մէսէլէսինէ տաիր թալիմաթը ճէտտտէ իրսալ իլէմիշ տիր։

Վաֆիրն թախմինինէ կէօրէ, պու թալիմաթ Մ· Կլատսթօնա խօշ կէօրինմէյէճէք պիր թարզտա իմիշ։

Մէգքիւր կազէթա՝ Ալէմանիանընն տախի Ֆրանսա կիպի պիթարաֆի գալաճաղը զանընտա տը։

Մէսմուտթա կէօրէ, Ալէմանիա սէֆիրի Գոնթ Հացֆէլտին Ցերսատտէթէ ավտէթի պէշ ալթը հաֆթա գատար թէէխիր օլունմուշ տը։

Վ-էֆ՝ պու թէէխխիրին էհէմմիյէթտէն խալի օլմատըղընը եազըյօր։

Երմի տէօրթ թապուրա պալիդ օլաճաղը բիվայէթ օլունան իզմիր ասաքիրը բէտիֆէսինի թահթը սիրահա ալմագ իւզրէ օրայա կիտէն Ասիլ բաշանըն՝ եա Եունան հուտուտունա վէ եա կիրիտէ ազիմէթ իտէճէյի բիվայէթ օլունույօր։

Մալիյէ նազրը բաշա հազրէթլէրինն՝ կէչէն կիւն Բուսուրմը Սիթթէ պանքէրլէրինի Մալիյէ տաթբէսինէ տավէթ իտուպ, 200.000 լիրա մգտարը պիր իսթիգրազ թալէպ իթմիշինի, վէ պունա մուվաֆագաթ օլունմատըղը թագտիրտե, իտարէի մէզքուրէրինին հիւքիւմէթը Սէնիյէ թարաֆընտան իսթիրտատը լազըմ կէլէճէկինի մուհալիլյիւմ պանքէրլէրէ պէյան էյլէտիկինի պունտան ագտէմ եազմըշ իսէք տէ, ախիրէն վագը օլան թագիդաքթըզա կէօրէ, քէֆիյէթի պէօյէ օլմայըպ, խայրնէի ճէլիլէ՝ Գալաթա պանքէրլէրինտէն պիր իսթիգրազ թալէպ իթմիշ, վէ վատէսի կէլիպ հէնուզ թէէսիյէ օլունմայան հէվալէլէրէ թէէմին իտիլէն էսքի բէրաքէնտ իսթիգրազթը՝ պանքէրլէր հէր նէ սուրէթլէ իսթէրլէր իսէ օլ վէճհ իլէ թէսվիյէ օլունճաղընը թէէմինէն պէյան էյլէմիշ տիր։ Պու հալտէ իչպու թալէպին՝ Բուսուրմը Սիթթէ իտարէսիյէ նոյեմբեր 22 թարիխի մուգավէլէնամէյէ հիչ պիր շիմուլի օլմայըպ, անճագ իտարէի մէզքուրէրինին պանքէր աղալարը՝ ինկիլթէրրա իլէ Ֆրանսանըն թահթը թէէմինէտէ պուլունան 1855 իսթիգրազընընն թէէտիյէի ֆարզինէ տաիր քէնտի ըէյլէրինի պէեան իթմէք իչիւն Մալիյէյէ տավէթ օլունմուշլար տը։

Հէր սէնէ իրան ֆիւրտ աշիրէթլէրի գըրչն սըճագ մահալլէրէ կիթտիքլէրի հալտէ, պու սէնէ չօգլարը կիթմէմիշլէր տիր։ Պունուն սէպէպի իսէ իչէ եարարլարը ասիլէր իլէ պունտուգլարընտան նաչի իմիշ։

Դեկտեմբերին 14իւ թարիխինէ գատար Համզա աղանըն Շնօ վէ Սերտէլթտէ օլտուղը ախիրէն ալընան ֆիւրտսթան մէքթուպլարընտան միսսէէպան օլմուշ տը։

Մէքթուբ տիր քի Ալթինա գապինէթօսունուն պու թաատիլը ֆիքր իթմէսի Ինկիլթէրրանը թաատիլի մէսլէք իթմէսի իւզէրինէ՞ մի տիր, Սթամպօլտան Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինտէ նումէրօ 8 տէ տիր։ — Ղազէթանըն ուսմուրու իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քեսֆիյէի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի զազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունճաղը կիպի, քեսֆիյէի մէքթուբիպին տախի անըն նամրնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Ցերսատտէթ միլէթտաշլարը-մրդան թաղէս Բուհիճան էֆէնտի Ֆասուլեաճեան՝ Գարահիսարը Սահիպ աշար մմուրիյէթինէ թալին պույրուլարագ, պունտան ագտէմ օլ թարաֆա աղիմէթ իթմիշ վէ էյֆան մէմուրիյէթէ պէտ ու միպաշէրէթ խլէմիշ տիր։

—Գատը քէօյ գուրպինտէ Ուզուն Զայրրա էվվէքի կիւն ագշամ իւսթիւ խրատարտն պիրի՝ պիր թաշ օճաղընտա իշլէր իքէն, իւզերինէ իչ տէօրթ պին օգկալրգ պիր գայա եուվարլանրա, անինտէ էգիմիշ վէ վէֆաթ իթմիշտիր։

Մէրգումի խրրուաթ քէնտի ագրլըզլըզընա գուրպան կիթմիշ տիր, զիրա ըրզաթ պայրը պու թէհլիքէյի քէնտիսինէ պիր տագրգա էվվէլ ուզագտան իխթար իթմիշ իսէ տէ, մէգքիւր գայանրն այրընա պիր գազմա տահա վուրուպ էօրլէ չէքիլէյիմ տէյէրէք օ գազմայը տա վուրմուշ, վէ վուրուր վուրմազ գայա խրրուաթրն իւզերինէ ուշմուշ տը։

—Կէչէն չարշէնպիհ կիւնիւ բատսս ճէգիրէսինտէ գուվվէթիճէ պիր հարէքէթը արզ վուգու պուլմուշ իսէ տէ, հիչ պիր զարարը մուճիպ օլմամըշ տը։

—Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա նէզարէթինէ նէյզր օլունան պիր իլանա կէօրէ, Սիրքէճի իսկէլէսինտէ պուլունան չիպէ լազվ օլունուպ, պունտան ագօրէ Էնդիմի բօսթախանէսի հէր կէճէ սաաթ իչէ գատար մէքթուպ գապու իյէյէճէք իմիշ։

—Գարաթաա Թուղաճը օղլունամ պիր միւթէպէր էրմէնինին խանէսինէ կիրմէք իւզրէ ճիվարտա պուլունան պիր խանէտէն եէր ալթընտան թիւնէլ կէպի գազրմայա պաշլանրպ վէ իշ խայրճա իչերի կիթմիշ վէ խրրսրզրը խանէնին մաթպախը հիղասընա գատար կէմիշլէր իսէ տէ, օրատա պուլունան չամաշրրճը պիր գատն եէր ալթընտան պիր սէս ալարագ վուգուը հալի խանէ խալգընա խատէր վէրմիշ վէ օնար տախի գօճլուպը իչ իթթիքլերի շամաթա իւզերինէ խըրսրզլար ֆիրար իլէմիշլէր տիր։

—Թան կազէթասը Մաթպուաթի նիզամնամէսինին Ցինճի մատտէսի իգթիզասընճա էյամը նէյզրի իչէ մաթպատասը թէպտիլ վէ թաղերը օլունտուղու թագտիրտե մերճիի-նէ պէեանը հալ վէ քէֆիյէթի կէլէմէսի լազըմ կէլիր իքէն, պիլա բուխսատ մաթպատասընը թէպտիլ իլէ Ֆոբ տէ- Պոֆիր մաթպատասընա նագլ իթմիշ օլմադը։ Մաթպուաթ իտարէի պէհլիյէսի թարաֆընտան թաթիլ խտիմիշ տիր։

—Ցերսատտէթտէ միւթէտախիլ պուլունան էմլաք վէրկիսինին թահսիլի իչիւն Լվգաֆճա էմլաքըն թահրիրի իճրասը միւզաքէրէ օլունմագ իւզրէ նէզարէթը միւշարիլէյհատա պիր գօմիսիօն թէշէքքիլ իթմիշ տիր։

—Միրալայ միւթէգաիտէրինտէն թէվֆիգ պէյ Ֆէսխանէ միւտիրլիկինէ թային օլունմուշ տը։

—Պէրլին ալֆարէթը Սէնիյէսի քիթտպէթինէ թային պույրուլան Համիտ պէյ, էվվէլքի կիւն մահալը մէմուրիյէթինէ ագիմէթ իթմիշ տիր։

—Ցինճի կիւն սաաթ 8 բատտէլերինտէ Գատը քէօյ Բում քիլիսէսինտէ պիր ճինայէթ վուգու պուլուպ, պունուն սէպէպ վէ սուրէթը վուգուը հագգընտա չու վէճհ իլէ ախզը մալիմաթը մէվսուգէ իթմիշիզ տիր։

Մէգքիւր քիլիսէ իթթիխալինտէ խրարատամը նամընտա պիր մէյխանէճի պուլունուպ, պունուն՝ քիլիսէ հէեէթինէ եարբմ լիրա պօրճու օլտուղու հալտէ, էվվէլքի կիւն չօճուղու վէֆաթ իտէճէք իմիշ։

—Ֆարաթաա Թուղաճը օղլունամ պիր միւթէպէր էրմէնինին խանէսինէ կիրմէք իւզրէ ճիվարտա պուլունան պիր խանէտէն եէր ալթընտան թիւնէլ կէպի գազրմայա պաշլանրպ վէ իշ խայրճա իչերի կիթմիշ վէ խրրսրզլար խանէնին մաթպախը հիղասընա գատար կէմիշլէր իսէ տէ, օրատա պուլունան չամաշրրճը պիր գատն եէր ալթընտան պիր սէս ալարագ վուգուը հալի խանէ խալգընա խատէր վէրմիշ վէ օնար տախի գօճլուպը իչ իթթիքլերի շամաթա իւզերինէ խըրսրզլար ֆիրար իլէմիշլէր տիր։

—Թան կազէթասը Մաթպուաթի նիզամնամէսինին Ցինճի մատտէսի իգթիզասընճա էյամը նէյզրի իչէ մաթպատասը թէպտիլ վէ թաղերը օլունտուղու թագտիրտե մերճիի-նէ պէեանը հալ վէ քէֆիյէթի կէլէմէսի լազըմ կէլիր իքէն, պիլա բուխսատ մաթպատասընը թէպտիլ իլէ Ֆոբ տէ- Պոֆիր մաթպատասընա նագլ իթմիշ օլմադը։ Մաթպուաթ իտարէի պէհլիյէսի թարաֆընտան թաթիլ խտիմիշ տիր։

—Ցերսատտէթտէ միւթէտախիլ պուլունան էմլաք վէրկիսինին թահսիլի իչիւն Լվգաֆճա էմլաքըն թահրիրի իճրասը միւզաքէրէ օլունմագ իւզրէ նէզարէթը միւշարիլէյհատա պիր գօմիսիօն թէշէքքիլ իթմիշ տիր։

—Միրալայ միւթէգաիտէրինտէն թէվֆիգ պէյ Ֆէսխանէ միւտիրլիկինէ թային օլունմուշ տը։

—Պէրլին ալֆարէթը Սէնիյէսի քիթտպէթինէ թային պույրուլան Համիտ պէյ, էվվէլքի կիւն մահալը մէմուրիյէթինէ ագիմէթ իթմիշ տիր։

—Ցինճի կիւն սաաթ 8 բատտէլերինտէ Գատը քէօյ Բում քիլիսէսինտէ պիր ճինայէթ վուգու պուլուպ, պունուն սէպէպ վէ սուրէթը վուգուը հագգընտա չու վէճհ իլէ ախզը մալիմաթը մէվսուգէ իթմիշիզ տիր։

Մէգքիւր քիլիսէ իթթիխալինտէ խրարատամը նամընտա պիր մէյխանէճի պուլունուպ, պունուն՝ քիլիսէ հէեէթինէ եարբմ լիրա պօրճու օլտուղու հալտէ, էվվէլքի կիւն չօճուղու վէֆաթ իտէճէք իմիշ։

—Մարաշ Գիւրէ Գարահիսարը Սեբաստիա Ֆասուլեաճեան՝ Գարահիսարը Սահիպ աշար մմուրիյէթինէ թալին պույրուլարագ, պունտան ագտէմ օլ թարաֆա աղիմէթ իթմիշ վէ էյֆան մէմուրիյէթէ պէտ ու միպաշէրէթ խլէմիշ տիր։

—Գատը քէօյ գուրպինտէ Ուզուն Զայրրա էվվէքի կիւն ագշամ իւսթիւ խրատարտն պիրի՝ պիր թաշ օճաղընտա իշլէր իքէն, իւզերինէ իչ տէօրթ պին օգկալրգ պիր գայա եուվարլանրա, անինտէ էգիմիշ վէ վէֆաթ իթմիշտիր։

Մէրգումի խրրուաթ քէնտի ագրլըզլըզընա գուրպան կիթմիշ տիր, զիրա ըրզաթ պայրը պու թէհլիքէյի քէնտիսինէ պիր տագրգա էվվէլ ուզագտան իխթար իթմիշ իսէ տէ, մէգքիւր գայանրն այրընա պիր գազմա տահա վուրուպ էօրլէ չէքիլէյիմ տէյէրէք օ գազմայը տա վուրմուշ, վէ վուրուր վուրմազ գայա խրրուաթրն իւզերինէ ուշմուշ տը։

—Կէչէն չարշէնպիհ կիւնիւ բատսս ճէգիրէսինտէ գուվվէթիճէ պիր հարէքէթը արզ վուգու պուլմուշ իսէ տէ, հիչ պիր զարարը մուճիպ օլմամըշ տը։

—Թէլէկրաֆ վէ Բօսթա նէզարէթինէ նէյզր օլունան պիր իլանա կէօրէ, Սիրքէճի իսկէլէսինտէ պուլունան չիպէ լազվ օլունուպ, պունտան ագօրէ Էնդիմի բօսթախանէսի հէր կէճէ սաաթ իչէ գատար մէքթուպ գապու իյէյէճէք իմիշ։

—Գարաթաա Թուղաճը օղլունամ պիր միւթէպէր էրմէնինին խանէսինէ կիրմէք իւզրէ ճիվարտա պուլունան պիր խանէտէն եէր ալթընտան թիւնէլ կէպի գազրմայա պաշլանրպ վէ իշ խայրճա իչերի կիթմիշ վէ խրրսրզլար խանէնին մաթպախը հիղասընա գատար կէմիշլէր իսէ տէ, օրատա պուլունան չամաշրրճը պիր գատն եէր ալթընտան պիր սէս ալարագ վուգուը հալի խանէ խալգընա խատէր վէրմիշ վէ օնար տախի գօճլուպը իչ իթթիքլերի շամաթա իւզերինէ խըրսրզլար ֆիրար իլէմիշլէր տիր։

—Թան կազէթասը Մաթպուաթի նիզամնամէսինին Ցինճի մատտէսի իգթիզասընճա էյամը նէյզրի իչէ մաթպատասը թէպտիլ վէ թաղերը օլունտուղու թագտիրտե մերճիի-նէ պէեանը հալ վէ քէֆիյէթի կէլէմէսի լազըմ կէլիր իքէն, պիլա բուխսատ մաթպատասընը թէպտիլ իլէ Ֆոբ տէ- Պոֆիր մաթպատասընա նագլ իթմիշ օլմադը։ Մաթպուաթ իտարէի պէհլիյէսի թարաֆընտան թաթիլ խտիմիշ տիր։

—Ցերսատտէթտէ միւթէտախիլ պուլունան էմլաք վէրկիսինին թահսիլի իչիւն Լվգաֆճա էմլաքըն թահրիրի իճրասը միւզաքէրէ օլունմագ իւզրէ նէզարէթը միւշարիլէյհատա պիր գօմիսիօն թէշէքքիլ իթմիշ տիր։

—Միրալայ միւթէգաիտէրինտէն թէվֆիգ պէյ Ֆէսխանէ միւտիրլիկինէ թային օլունմուշ տը։

—Պէրլին ալֆարէթը Սէնիյէսի քիթտպէթինէ թային պույրուլան Համիտ պէյ, էվվէլքի կիւն մահալը մէմուրիյէթինէ ագիմէթ իթմիշ տիր։

—Ցինճի կիւն սաաթ 8 բատտէլերինտէ Գատը քէօյ Բում քիլիսէսինտէ պիր ճինայէթ վուգու պուլուպ, պունուն սէպէպ վէ սուրէթը վուգուը հագգընտա չու վէճհ իլէ ախզը մալիմաթը մէվսուգէ իթմիշիզ տիր։

Մէգքիւր քիլիսէ իթթիխալինտէ խրարատամը նամընտա պիր մէյխանէճի պուլունուպ, պունուն՝ քիլիսէ հէեէթինէ եարբմ լիրա պօրճու օլտուղու հալտէ, էվվէլքի կիւն չօճուղու վէֆաթ իտէճէք իմիշ։

—Ֆ

ԻՐԱՆ ՓԻԻՐՏԼԷՐԻ

—

Բ.

(Իրան Փիւրսլէրինին մըգտարը.—Փիւրա Լիսանը. —Փիւրա շէհիրլէրի —Փիւրա գապիլէլէրի. —Պունարըն սուրէթի թէչքիլաթ վէ անլաչգը մասսուռէսի. —Փիւրա իսեանընը միւնթիճ օլան էնթրիգալար.)

—

Տէյլի Նիւզին Թէհրան Խ-խպէրնոտ

(Դեկտ. 15/27)

——

(Տեվ՝ վ՝ ոմ)

«Օն սեքիզ մահ գատար մուդատատէմ Շէյխ Իսպէյտուլլահըն իքի մախտումլարը Շէյխ Ապտ-իւլ-Գատէր վէ Շէյխ Մուհամմէտ Սատրդ 5-600 էթպաա իլէ հուտուտու թէճավուզ իտուպ, Փիւրտիսթանը Իրանիյէ տախիլ օլտուլար վէ օրատան պիր գաչ ատէմէր իլէ թէպրիզէ կէլիպ օլ վագթի Արպատական էյալէթինին վալի մուավինի օլան Սահիպի Տիվանընն հուզուրունա չըգրպ. Փիւրտիսթանը Իրանիտէ եէրլէշմէք իչիւն միսսատ թալէպ իթտիլէր. չունքի, տէտիլէր, Օսմանլը իտարէսինտէն օսանմըշ տըրլար. Պու պէհանէ, Թիւրքիայը թանըմագ խթէմէեէնլէր իչիւն էյի պիր պէհանէ իտի իսէ տէ, պունլարը էյիճէ պիլէն վէ պիր աղուզաղը կէօրէնլէր, պիր մըգտար հագգլը օլարագ տիւչունիւրլէր իտի քի, Շէյխ Իսպէյտուլլահ միւտայիմ Պէրլին ահոնամէսինին վէ Անգլօ-Թիւրք մուգավէլէնամսինին, վէ պունլար վասէթասը յլա լազըմկէլէն իսլահաթըն իճրա իթմէք իչին Թիւրքիա թարաֆընտան իթթիհաղ օլունան թէահհիւտաթըն լագըրաբսընը իչիթմիշ օլմաղլա, քէնտի օղուլլարընը Ամէմիսթանա կէոնտէրմէքթասավուրընը գուրմուշ տըր, չէօյլէ քի, իհթիմալաթը միսսթագպէլէեէ գարշըրդ օլարագ պիր իլթիճակեահ թէտարիք իթսինէ [illegible] իսպէյտուլլահ) իչիւն։ Էկէր քէնտիսի վէ քէնտի գատար խալիս օլան Քիւրլէրինին բէք գիտատ գօրգմագտա օլտուգլարը իսլահաթ մէվգիի իճրայա վաղ օլունա իտի, պիլթիւն ատէմէրի իլէ իրանա կէչէճէք, վէ օրատա, խայլը սէնէլէրտէն պէրու իթթիյի եօլտա հարէքէթ իտէճէք վէ եաչայճագ իտի։

«Սահիպի Տիվան, Շէյխ Ապտ—իւլ—Գատէրին վէ Շէյխ Սատրդին իսթիտասընը. օլ վագթի հարպիյէ վէ խարիճիյէ նազրը պուլունան Միրէհսալարը—Ազէմ Մուշիր-իտ-Տէվլէտէ արզ իթտի, չունքի Շահ հազրէթլերի Ատրպատական էյալէթինի միւշարիէյինին հիմմէթը մախսուսսինէ հէվալէ իթմիշ իտի։ Բիվայէթէ կէօրէ, Սահիպի Տիվան Միրէհ Սալարա պիր խուսուսի մէքթուպ կէոնտէրիպ, օնլարըն Իրան թօքրաղընա եէրլէշմէյէրինէ միսսատ իթմէմէսինի թավսիյէ իթմիշ. չունքի պու Շէյխլէր հիւքիմէթ թանըմազար վէ իթասաթսըզլըղա մէյայ տըրլար տէյի իսմ չըգարմըշլար տը, վէ պունտան գաթի նազար, պիր ֆէնա նիյէթլերի վար տը տէյի չիւպհէ օլունուեօր։ Միրէհ Սալար պու միթալատան հազ իթմէտի, վէ Սահիպի Տիվանա էմր իթտի քի օրքի Շէյխլէրէ հայիզ օլտուգլարը մէնէտէ մուվաֆըգ թէչրիֆաթատա պուլունուն, վէ օնլարա խիլաթ թապիր օլունան ֆախրի լիպասը տա իթա իթսին։ Միրէհ Սալարըն պու էվամիրինէ թէվֆիգէն, Սահիպի Տիվան՝ Շ յխ Իւպէյտուլլահըն իքի մախտումլարընա զիատէսիյէ հիւրմէթ իթտի, օնլարըն պէեան իթտիքլերի արզույա խայլըճա տըգդաթ կէօսթէրտի, վէ պիր խիլաթ իթասըլյա օնլարը եօլա գօտու։ Իքի Շէյխլէր Քիւրտիսթանա ավտէթ իթտիլէր։ Շէյխ Սատրդ Ուրմիայա կիթտի, Շէյխ Ապտ-իւլ-Գատէր Սուչ Պուլագա։ Օրատա եէրլէշիր եէրլէշմէզ, Իրան Քիւրտլէրինի, թէգաբբուպ իթմէքտէ օլան վուգուսաթա հաղըրլամագ զայրէթինէ պուլունտուլար։ Շէյխ Սատրդ քէնտի պիրատերինտէն տահա ճէսարէթլի օլուպ, պաչլատը արա սըրա հիւքիմէթին (Ազէմ)էմրլէրինէ միւտախէլէ իթմէեէ վէ էլպէթտէ պիր աղ հագգլը օլարագ, էօյլէ տիւչունիւր իտի քի, Իրան կիպի պիր մէմլէքէթտէ, քի օրատա հագգ վէ գանուն էյի թանըմըշ տէյիլ տիր, քիմ քի գուվվէթլի իսէ հագգլը տը։ (Մ՝ այ էդ ֆ՝)։ Հիւքիմէթտէն քէնտիսինէ թէրք օլունան գարիյէլերտէ չօգ տէֆա եօյլէ հարէքէթ իտէր իտի քի, կէօյա Ուրմիա հաքիմի տիր կիպի, քէնտիսինէ մախսուս ատէմէրի վէ ֆէտայիլերի, եանի պիր նէվ մէմուրլարը վէ քէօթէք ճէղասը վէ էմրլերինէ մուխալիֆէթ իտէնլեր իչիւն մախսուս հապսխանէսի վար իտի։ Շու վասէթալար իլէ Շէյխ Սատրդ ճիվար գարիյէլէր իւզերինէ ազիմ նուֆուզ քէսպ իթտիքտէն մատտա, քէնտիսինտէն գօրգուլմաղա տա պաշլանը։ Քէնտի ալէյհինտէ թէհրանտա պաղը չիքեյաթ օլունտու իսէ տէ, նազարը ոըգդաթա ալընմատը։ Պու իքի Շէյխլեր հէր նէվ իհթիմալաթա գարշը բուէսաի էքբատը մըգտարը քիֆայէտէ հազըրլամըշըզ տէյի իթիգատ իթտիքտէ, քէ յիկիյէթի բէտերլերինէ պիլտիրտիլեր։ Շէյխ Ուպէյտուլլահ կէչէն իլք պահարընն սօնլարընտա Իրանա կիթտի, թէպրիզէ գատար պիր սէյահաթ իճրա իթտի, վէ Սուչ Պուլագ վէ Ուրմիա գազալարընա տա վիզիթա վէրտի Ֆիրէր պէրէր պիթիւն Քիւրտ պէյլերինին էֆքարընը անլատը, վէ քէնտի նիյէթինի պիթիւն պիթիւնէ օնարա աչմայը, պըրագտը քի քէնտիլիքլէրինտէն անլասընլար, վէ հի- [illegible] իթտի քի քէնտիսինէ էմնիյէթ իթսինլեր, վէ Ազէմ հիւքիմէթինտէն հիչ զօրգմասընլար։ Րիվայէթէ կէօրէ, քէնտի հագգընտա պիր նէվ չիսպհէյի մահալ վիրմէմէք իչիւն, Շէյխ Ուպէյտուլլահ թէհրանա ատէմ կէոնտէրիպ Միբէհ Սալարա սիւալ իթմիշ քի, էյէր քէնտիսի (Շէյխ) Թիւրքիա ալէյհինտէ գըյամ իտէր իսէ, Իրան տէվլէթի քէնտիսինէ եարտըմ իտէ՞ր մի, եախսա, Իրան Քիւրտլէրինին քէնտիյլէ պիրլէշմէսինի մէն իտէրէք ալէյհինտէ հարէքէթ իթմէքտէն իմթինա իտէ՞ր մի։ Շէյխին ատէմի պիր միւշվիշ ճէվապ իլէ կէրի կէոնտէրիլիր։ Շէյխ Ուպէյտուլլահ քէնտի մահէլլինէ (Թիւրքիա թօքրաղընա) հինի ավտէթինտէ, Համզա աղայը չաղըրթտրրը։

«Սուչ-Պուլագ գազասընտա եախսա սանճաղընտա, սարիլէր միյանընտա էն գուվվէթլի գապիլէլէր Մանկուր վէ Մամաթ գապիլէլերի օլուպ, իքիսի տէ էքսէրիա սէյար տըրլար։ Մանկուր գապիլէսի եախսա աչիրէթի 7,000 խանէ եախսա ֆամիլեա գատար օլուպ, Մամաթ աչիրէթի տէ 3,000 խանէ տիր։ Համատի աղա իչպու իբլինճի աչիրէթին ըէիսի օլուպ, գուվվէթ վէ նուֆուզ ճիհէթիյլէ Համզա աղատան սօնրա կէլէն Քիւրտ ըէիսի տիր։ Համզա աղա Մանկուր աչիրէթինին ըէիսի օլուպ, էկէր տօղրուճա ատրխաթըր իտիյօր իսէմ, պէշնէֆէր պուլընան պիրատերլերինին մուավէնէթիյլէ աչիրէթի իտարէ իտէր։ Պու Համզա աղա օն պիր սէնէ գատար մուգատատէմ Սուչ Պուլագ հաքիմյլէ Նիզա իթմիշ օլտուղունտան, ալէ յիհնէ գըյամ իթտի, վէ պիր վագթի Ազէմ հիւքիմէթինէ մէյատան օգուտու, ֆագաթ նիհայէթ Քիրար իթմէյէ մէճալու օլտու, վէ պիր գաչ սէնէ սօնրա նիհայէթ Ամուլ օլունույօր քի, եօրթու կիւնլերինտէն սօնդրա իչլեր ըէվճ պուլաճագ, վէ չու սօն այլարտա կէօրիլմէյէն պէօյուք պիր ախղու իթա վագը օլաճագ տը։

Պիզիմ բիացամըզա կէլինճէ, պուրատա եալընըզ պուղտայ իլէ պագալիյէ հագգընտա իչ օլմագտա տը։

Պ-ղ-դ-յ-ը մահէլլի տեյիրմէնլերինտէն իչթիրա օլունտուգլարը գատար հիւքիմէթ թարաֆընտան տախի իհթիյաճաթը միսթաճէլէ իչիւն քէմալը կէրմի իլէ միւպայէա օլունմագտա տը։

Հազըրտա պուլունան մալ ազալմըշ տէյիլ տիր. հալա չիմտի 200,000 քիլէ պուլունմասը թախմին օլունմագտա տը։ Ֆիյաթլար գավի տիր։

Ոնլար թաչրատան զիյատէ հիւքիմէթ թարաֆընտան թալէպ օլունմագտա տը։ Ֆուրունճըլար եգթիկա իթտիյի գատար միպայէա իթմէքտէ տիրլեր։ Հիւքիմէթ օրտուն՝ իհթիյաճը իչիւն 107—108 ղրչա օն պին պէհերի 107—108 ղրչա օն պին չուվալ իչիւնճիւ եէրլի ունու միպայէա իթմիշ տիր. վէ զանն օլունտուղունա կէօրէ, Մէլանիք իլէ Ղօլօս օրտուլարը իչիւն եագընտա տահա քիւլլիյէթլի մալ միպայէա օլունաճագ տը։

Պ-է-ռ-ա-ն մալլարտա ճիւղի պիր թէպէտտիւլ վուգու պուլմուշ տըր. մամաֆիհի սարֆիյաթը մահալ իյէ իչիւն պիր չօգ ախզուիթա օլմուշ տը։ Էրմէնի վէ Ռում եօրթուլարը միանախպէթիյէ բիացատուրկուն տը։

ՎԱՐԴԱՆ ԳՈՒՅՈՒՄՃՈՒ

—

Պէյօղլու Օթել տը Պիզանս գարշըսնտա Ն՝ 395

Մէգքիւր մաղազատա պուլունան քեֆֆէյի միճէվէհէրթի ֆիյաթլարընտան թէնզիլ օլունարագ, ֆիյաթը մագթուսէսի իլէ ֆիրուխթի օլունաճագ տը։

ՄԻԻՏՏԷԹԸ ՍԱԹԸՇ

3/15 Դեկտեմբերտէն 3/15 Յուն. վարա գատար

Մաղազա աչըդ տըր սապակ սաաթ 4½ տան կէճէնին սաաթ 5 ինէ գատար։

ՄԷՖԵԱԹԻՊ

—

ԷՐԶԻՆԿԵԱՆ

Մահալը մէգքիւրտէն Դեկտ. 13 թարիխիյէ մաճպատմըղա վարիտ օլան խուսուսի մէքթուպ տը։

Ա. Հրաժարական Դեր. Հայեակ Սըրբազանի.—Բ. Ընթերցասուն և Լսարան.—Գ. Ազգանուէր Հայուհեաց օժանդակ ճիւղ.—Դ. Ս. Ներսէսեան գիշերօթիկ.—Ե. Քաղաքական վիճակ Երզնկայի.—Զ. Զմեռ.—Է. Հանդէս լուսնոյ խաւարման.—Ը. Հայրապետ գիւղի Եկեղեցին։

Խմբագիր,

Ամեն յառաջադիմական շարժում և յեղափոխութիւնք՝ շատ տեղեր՝ գրեթէ ընդ միչտ յուզմունքներով, կռիւներով կը տեղաւորին և գործադրութեան կը դրուին. արգելքներու կը հանդիպին, գաղտնի մեքենայութիւնք կը լարուին, որոց դէմ յառաջատես իսոհականութիւնը և փորձառութիւնը կուտայ գործել ինչ որ հարկ կայ այն երկրի մարդոց համար։

Երզնկա մօտ երկու տարի է որ գրեթէ շարունակ շարժման մէջ է և բնական է թէ՝ այս շարժումներն առանց ծանր զոհողութեանց և աչխատութեանց գըլուխ չեն ելներ։ Եւ որչափ կորովի և ուժեղ սիրտ հարկաւոր է որ նոյն իսկ անդիմադրելի պատահականութեանց և չարեաց առաջքն առնու, ամեն տեսակ ժողովրդականնախապաչարմանց դէմ մրցի, երկրին խաղաղութիւնն անվրդով պահէ և միչտ միաբան պահէ ողջոյն երկրացին։

Վիճակիս Առաջնորդ Դեր. Հայեակ Սրբազան ընտիր փորձերով ցոյց տուաւ այս ամենն իւր վրայ. երիզացի ժողովրդեանս բնաւորութեան՝ երիզացիի մը չափ կըրնանք ըսել թէ՝ հասու եղաւ, և ոչինչ նուազ երիզացիքս ալ Նորին Սրբազնութեան կորուկ բնաւորութենէն ու խաղաղասիրութենէն։

Ասկէ իբր մէկ ամիս յառաջ Դեր. Հայեակ Սրբազանի հրաժարականը հռչակուեցաւ. (որպէս և անցեալ տարի այս միջոցներուս, յառաջ քան զեպիսկոպոսանալն). այս հրաժարականի ձայնը՝ գոյժ մի եղաւ երիզացւոց և չեմ կարող ժողովրդեան զգացած խորին ցաւն յայտնել, որ ի մօտոյ և փորձերով ճանչցած էին Ն. Սրբազնութեան հայրենասէր ու անձնուէր հոգին։

Հրաժարականի պատճառն անձնապէս վատառողջ լիներն էր, այս էր մեր իմացածը և որուն համար գաւառիս երեսփոխական, կըրօնական և քաղաքական ժողովներն օրերով աչխատութիւն կրեցին, չեմ գիտէր համոզուեցան թէ համոզեցին ըսինք. վերջապէս դառնալով նիստ մ՝ունեցաւ գաւառական ժողովը, սակայն ժողովրդեան խնդրանօք և Հայեակ Սրբազանի հրամանաւ դառնալով նիստը՝ դառնացի փոխուեցաւ. ես իսկ ունկնդրաց մէջ կը լսէի Հայեակ Սրբազանի վշտակեալ սրտիւ յետագայ խօսքերը. «Ես չեմ կարող յանուն իմ փառաց և իմ շահուց 2000—3000 երիզայի Հայ զաւակաց դերեզմանին վրայ իմ ամբոխն իբրեւ կամարիչ դնել, նոցա բարոյական մահուան պատճառ ըլլալ, նոցա ապագան իմ չեւաց մէջ խղդել. ապա գործեցէք կամ թողէք զիս. արձակեցէք զիս այս ամուլ վիճակէն. անձնապէս վտանգաւոր է կացութիւնս սակայն Ազգին և ձեր սիրոյն համար յանձն առնում աչխատութիւն. սակայն ի՞նչ արդիւնք, ի՞նչ շահ. ո՞ւր մնաց մեր պարտուց կատարումը, ո՞ւր մնաց ազգատին և կարօտեալին որդւոց կրթութեան խնդիրը. ես չեմ կարող Աստուծոյ և իմ հարցս՝ սրբանուէր հոգւոց և ապագային առջեւ պատասխանատու լինել ևն»

Հայեակ Սրբազանի խոսածներէն ես ասոնք միայն կրցի ըմբռնել, որ իմ հոգւոյս վրայ խիստ տպաւորութիւն ունեցան, զի ճըշմարտութեան ձայն էր այս։

Առաջնորդ Սրբազանը նոյն օրը գրաւոր առաջարկ մ՝ալ ներկայեց Գաւառ. ժողովին հանդերձ հրաժարականաւը, զոր յատուկ ցանձնաժողովոյ մը քննութեան բովէն անցնելէն յետոյ՝ Երեսփ. ժողովոյ նախընթաց կիւրակէ աւուր նիստին մէջ յիշեալ առաջարկութեան վրայ պատրաստուած ծրագիրը կարդացուեցաւ և ընդունուեցաւ և այժմէն իսկ գործադրութեան դրուած է։

Այսուսիկ ծրագրին բովանդակութեան գլխաւոր կէտերը.

1. Ազգային միացեալ երկսեռ վարժարանաց ծախուց համար 50 ոսկւոյ դումար մը յատկացնել՝ եկեղեցւոյ սնտուկներէն, Բարձր Հայոց Եկեղեցաց Մրութենէն և աշակերտաց թաչակներէն գանձելի.

2. Ազգային միացեալ երկսեռ վարժարանաց յ-ը-ծ-ոյ Հոգաբարձութիւն մը, համամիտ և գաղափարակից, անձնուէր և փութաջան անդամներէ, և այս նորակազմ Հոգաբարձութեամբ բոլոր Ազգային վարժարանք միացան, բաց ի Ընկերականներէ.

3. Թաղային գանձերէն վարժարանաց յատկացեալ ամսական գումարն իւրաքանչիւր ամիս վճարելու ազդարարութիւն թաղ. խորհրդոց.

4. Որոշուեցաւ մէկ վարժուհի, երկու կառավարիչ և համարատես պաչտօնեայ, երկու եւս դաստիարակ՝ մին Գաղղ. և Յաճ. հմուտ, միւս եւս բնական գիտութեան, երկրաչափութեան և երկրագործութեան՝ աւելցնել երկսեռ վարժարանաց մէջ.

5. Գիւղացի ժողովրդեան պարտաւորիչ հրատարակել կրթութիւնն և խնդիրը հասուն կերպով ձեռք տուներու և զօրեղ աչխատութիւն տալու համար գիւղական վարժարանաց ընդհանուր տեսուչ կարգեցաւ Արժ. Տ. Պետրոս քահանայ Տ. Պետրոսեան, ուրուն Ազգին կողմանէ ամսական թոչակ և ձի մը տրուեցաւ՝ շարունակ գիւղերը չրջիլ և հսկել գիւղական վարժարանաց վիճակին, համոզել ու յորդորել զգիւղացիս իրենց երկսեռ զաւակաց կրթութեան փոյթ տանիլ։

Երիզա գիւղերու մասին բաղդաւոր է, զի ամենէն մերձաւոր գիւղն 15 վայրկեան և կէս ժամ, հեռաւորն 4—5 ժամ. հետեւաբար գիւղական վարժարանաց տեսուչն կրնայ շաբաթն 10—15 գիւղ չրջիլ և ամիսն մէկ գիւղն 3 անգամ այցելել։

Երզնկայի ժողովուրդը խիստ մեծ եռանդով ընդունեցին իրենց վարժարանաց Արժ. Տեսուչը և որոյ յորդորանօքն աւելի խրախուսեալ սկսած են ամեն գիւղ միմեանց հետ մրցիլ և մէկզմէկու ձեռքէ դաստիարակ խլել, զի հոս դաստիարակի սով կայ, և այս պակասը գիշերօթիկը պիտի լնու, որոյ ակնկալեալ կը սպասէ ողջոյն երիզա։

Ներկայացեալ ծրագրին մէջ կային նաեւ վանօրէից բարեկարգութեան խնդիր — Թաղային միութեան խնդիր —Եկեղեցւոյ խընդիր — Առաջնորդարանի չինութեան խնդիր (զի կիսկատար մընացած է ցարդ)։ Մեծ յոյս ունինք թէ՝ այս խնդիրներն ալ հետզհետէ իրենց լուծումը կընդունին, և քիչ ժամանակէն ՅԱ-ԼԾ-ոյ թաղային խորհուրդ մի ալ կունենանք։

(Տեվադ)

ԿԷԼԻՊՕԼՈՒ

—

Մահալը մէգքիւր մուխպիրիմիզէն կէլէն մէքթուպ տը։

Կէլիպօլու 15 Դեկտ. 1880

. . . Միէլլիֆ էֆէնտի,

Մէշհուտաթը խայրիյէ վէ մէնաֆիի ումումիյէէ միլէթալիգ ասարը արզ իթմէյի վազիֆէի համիյէթ վէ վէթանպէրվէրիյէթէն ատտ իտերիմ։

Մէքթէպլերիմիզէ չիմտիյէ գատար ասլա էհէմմիյէթ վերիլմէտիյինտէն, մուաթթալ հիւքմունէ կերմիշ իտի։ Ուստմ մէքթէպիպին իսլահ ու ինթիզամը եօլունտա ֆիրիէն մէարիֆքերվերիյինինն ասարընը պիհագգը կէօսթերմիշ օլան միլէթասարրըֆմըզ սատէթլու թահսին բաչա հազրէթլերինին հէր վէճհ իլէ կէօրիւլէն իգտամաթը միլէթվալիյէսի ճիմլէեի մինեթտար պըրագմըշ տը։ Ու թէչէպպիւսաթլա պէրապէր էմնիյէթը ումումիյէ հուսուլի ինչիւն տախի, լէյլու նիհար ասարը ֆիրիյէսի կէօրիւմէքտէ տիր։

Սենինը վաֆիրէտէն պէրու իճրաի չէգավէթլի քէսպը իչթիհար իտէն Զէրքէս Մէհմէտ՝ Իբսալա թարաֆընտա թուտուլտուղու կիպի, ռէֆիգլերի Հասան բէհրիվան իլէ սահիրէնին էյէ կէչիրիլտիքլերի խապէր ալընմըշ տը։

Ունտան պիր իքի այ մուգատատէմ միթէսարրըֆ բաչա հազրէթլերի գարիյէլերտէն ավտէթ իտիրքէն, էսնան բահատ պի բերվա կիտէն միսէլլահ պիր չալսը պիզզաթ թուտմուշ տը։ Մերմարն իւրաքանչիւր ամիս վճարելու ազդարարութիւն թաղ. խորհրդոց.

4. Որոշուեցաւ մէկ վարժուհի, երկու կառավարիչ և համարատես պաչտօնեայ, երկու եւս դաստիարակ՝ մին Գաղղ. և Յաճ. հմուտ, միւս եւս բնական գիտութեան, երկրաչափութեան և երկրագործութեան՝ աւելցնել երկսեռ վարժարանաց մէջ.

5. Գիւղացի ժողովրդեան պարտաւորիչ հրատարակել կրթութիւնն և խնդիրը հասուն կերպով ձեռք տուներու և զօրեղ աչխատութիւն տալու համար գիւղական վարժարանաց ընդհանուր տեսուչ կարգեցաւ Արժ. Տ. Պետրոս քահանայ Տ. Պետրոսեան, ուրուն Ազգին կողմանէ ամսական թոչակ և ձի մը տրուեցաւ՝ շարունակ գիւղերը չրջիլ և հսկել գիւղական վարժարանաց վիճակին, համոզել ու յորդորել զգիւղացիս իրենց երկսեռ զաւակաց կրթութեան փոյթ տանիլ։

Երիզա գիւղերու մասին բաղդաւոր է, զի ամենէն մերձաւոր գիւղն 15 վայրկեան և կէս ժամ, հեռաւորն 4—5 ժամ. հետեւաբար գիւղական վարժարանաց տեսուչն կրնայ շաբաթն 10—15 գիւղ չրջիլ և ամիսն մէկ գիւղն 3 անգամ այցելել։

Երզնկայի ժողովուրդը խիստ մեծ եռանդով ընդունեցին իրենց վարժարանաց Արժ. Տեսուչը և որոյ յորդորանօքն աւելի խրախուսեալ սկսած են ամեն գիւղ միմեանց հետ մրցիլ և մէկզմէկու ձեռքէ դաստիարակ խլել, զի հոս դաստիարակի սով կայ, և այս պակասը գիշերօթիկը պիտի լնու, որոյ ակնկալեալ կը սպասէ ողջոյն երիզա։

Ներկայացեալ ծրագրին մէջ կային նաեւ վանօրէից բարեկարգութեան խնդիր — Թաղային միութեան խնդիր —Եկեղեցւոյ խընդիր — Առաջնորդարանի չինութեան խնդիր (զի կիսկատար մընացած է ցարդ)։ Մեծ յոյս ունինք թէ՝ այս խնդիրներն ալ հետզհետէ իրենց լուծումը կընդունին, և քիչ ժամանակէն ՅԱ-ԼԾ-ոյ թաղային խորհուրդ մի ալ կունենանք։

(Տեվադ)

ԿԷԼԻՊՕԼՈՒ

—

Մահալը մէգքիւր մուխպիրիմիզէն կէլէն մէքթուպ տը։

Կէլիպօլու 15 Դեկտ. 1880

. . . Միէլլիֆ էֆէնտի,

Մէշհուտաթը խայրիյէ վէ մէնաֆիի ումումիյէէ միլէթալիգ ասարը արզ իթմէյի վազիֆէի համիյէթ վէ վէթանպէրվէրիյէթէն ատտ իտերիմ։

Մէքթէպլերիմիզէ չիմտիյէ գատար ասլա էհէմմիյէթ վերիլմէտիյինտէն, մուաթթալ հիւքմունէ կերմիշ իտի։ Ուստմ մէքթէպիպին իսլահ ու ինթիզամը եօլունտա ֆիրիէն մէարիֆքերվերիյինինն ասարընը պիհագգը կէօսթերմիշ օլան միլէթասարրըֆմըզ սատէթլու թահսին բաչա հազրէթլերինին հէր վէճհ իլէ կէօրիւլէն իգտամաթը միլէթվալիյէսի ճիմլէեի մինեթտար պըրագմըշ տը։ Ու թէչէպպիւսաթլա պէրապէր էմնիյէթը ումումիյէ հուսուլի ինչիւն տախի, լէյլու նիհար ասարը ֆիրիյէսի կէօրիւմէքտէ տիր։

Սենինը վաֆիրէտէն պէրու իճրաի չէգավէթլի քէսպը իչթիհար իտէն Զէրքէս Մէհմէտ՝ Իբսալա թարաֆընտա թուտուլտուղու կիպի, ռէֆիգլերի Հասան բէհրիվան իլէ սահիրէնին էյէ կէչիրիլտիքլերի խապէր ալընմըշ տը։

Ունտան պիր իքի այ մուգատատէմ միթէսարրըֆ բաչա հազրէթլերի գարիյէլերտէն ավտէթ իտիրքէն, էսնան բահատ պի բերվա կիտէն միսէլլահ պիր չալսը պիզզաթ թուտմուշ տը։ Մեր-

գումուն էլինտէ վէ պէլինտէքի սիլահլարը տօլու օլմասընտան տօլայը լէտէլ իսթինթագ, մերգումուն Պայրը քէօյիւնտէքի բանայրտա Թաճարը Մարգոնը հարէմինի պրչագլա էօլտիւրէն, վէ մերգում Մարգոյը տախի ճէրհ իյլէեէն, վէ եինէ մահալը մեզքիւրտէ վէ գարիյէի մէզուրէ չօրպաճըլարընտան Եօրկիի ճէրհ իտէն վէ կէլիպօլույա պիր սաաթ մէսաֆէսի օլան Ազ-Եար տաղընտա տօլաշան մէշհուր Սօթիր օլտուղու անլաշըլմըշ տըր։ Մերգումուն եէար ղասգ վէ զուլմունտա գալմըշ օլան գուրսի միւթէճավիրէ խալգը լիէճլիւթ թէշէքքիւր կէլիպօլույա կէլմիշէր տիր։

Կէչէնտէ Միւրէֆթէտէ պաղը մուհիմմ մէսայիլ չըգարմագ իչիւն պիր թագըմ հարէքեաթը նամիւնասէպէտ պուլընան վէ պիր դաշ գաթլ իլէ սաիր պու կիպի պաղը ճինայաթա պատի օլանլար տերտէսթ իտիլէրէք, մուհաքէմէլերինէ պագըլմագտա տըր։ Պէօյիւմէք իսթիտատընը հասըլ իտէն չու վագտա՝ միւթէսարրըֆը միշարիլէյհին օրայա եէթիշմէսիյլէ էօնիւ ալընտըղը 1854 նիւմերօյու վէրի կաղէթասընտա միւնտերիճ պիր թէլէկրաֆնամէտէն անլաշըլմըշ իսէ տէ, Ֆրանսըզ կաղէթալարընտան պու հագիգաթը պաշգա պիր բէնքտէ կէօսթէրմէք իսթէեէն Մոնդոլ կաղէթասը մուխպիրի՝ մէվսուգ մայիւմաթ ալմայա մուվաֆֆագ օլամըշ օլմալը տըր քի, մէզքիւր կաղէթանըն 4 դեկտ. 1880 թարիխի նիւսխէսինտէ մուղայիրը հագիգէթ օլարագ մէսէլէյի սըրֆ գաթլին վուգուր սէպէպինէ համի իթմէք իսթէյօր։

Հալ պու քի քէյֆիյէթը գաթլ մէսէլէսի պաշգա, ճիհէթը սիյասէթ մէսէլէսի եինէ պաշգա տըր։ Մամաֆիհի ֆիհիը գաթլ իչ Խըրիսթիյան տէյիրմէնճիին չէհատէթլէրիյլէ գաթիլլերին իսթինթագլարընտա թէպէյիւն իյէտիկի մուհագգագ վէ մուսատտագ օլմասընա նազարէն, պու էշխասընն մասունիյէթի վէ իւմիսի պէրաէթի՝ եանի գուվվէի խայալիյէ վէ եա գալէմիյէ իլէ կիւնէշ կիպի աշիքեար օլան չու հագիգաթը սէթը իթմէք եօլունտա պէօյիւք պիր քիւֆէթի իսթէյար իլէ պիր մուխպիրին էֆքեարը ումումիյեճէ պախթիյար թանըլմասը գապիլ օլամագ։ Պունունլա զէրապէր հիւքիւմէթին հիմմաթը զայեուրանէսի սայէսինտէ, խարիճտէն կէլէն վէ եա կէօնտերիլէն թէզքէրէսիզ պիր թագըմ միւֆսիլերին թէշէպպիւսաթը՝ մուզիրբէլերինէ մէյտան պըրագըլմայարագ, վէ ֆըրսաթ վէրիլմէեէրէք կէլտիքէրի եէրլէրէ իտտէ օլունտուգլարընտան, ումումէն ասայիշի թամամէ վէ էմնիյէթը քեամիլէ իյինտէ պուլունույօրուզ։ Պինայէն ալէյհ ումումէն վէ քեաֆֆէթէն տուսի վաճիպ իւլ էտսի Հազրէթը Բատիշահիտէ միւտավիմ օլուղումուզու արզ իտէրիզ։

Կէչէնտէ նէֆսը կէլիպօլու գասապասընտա պիր խըրսըզ գումբանեասը պիր չօգ էմվալը մէսրուգա իլէ մէյտանա չըգարըմըշ տըր։ Միւթէսարրըֆը միշարիլէյհ Թահսին բաշա հազրէթլէրի խըրսըզլըղը էօնիւնիւ ալմագ իւզրէ, էհալիյէ պար օլմագընը պէլէտիյէ վարիտաթընտան սօգագլարը կոզ ֆէնէրլէրիյլէ թէնվիր իթտիրէրէք, վէ սրգը գօլար կէզտիրէրէք, էօյլէ պիր էմնիյէթը քեամիլէ հուսուլիէն մուվաֆֆագ օլմուշլար տըր քի, հէմ էսվագը թէնվիր վէ հէմ տէ խըրսըզլարը զուլմ վէ թէսալլութլարընը մահվ ու զալիլ իյլէմիշտիր։

Պիր հաֆթա մուգատտէմ գօրու տաղընտաքի վագտա իւզերինէ կէլիպօլուտան չըգարըլան զապթիյէլերին ալտրգլարը թէնպիհաթը չէտիտէ իւզերինէ, էպնաի սէպիլի գաթլ ու իղրար իտէն Շէֆիգ վէ Գասըմ նամ քիմէնէլեր Թուրթուլարագ օրանընը ասայիշի տախի իքմալ իտիլմիշ տիր։

Հէր ճիհէթլէ սարֆը իգտամաթ իթմէքտէ պուլունան միշարիլէյհ Թահսին բաշա հազրէթլէրի էսնահ տէվրտէ իրսալա նահիյէսինէ տէ ուղրալըգ պատէթահգիգ նահիյէի մեզքիւրէնին զայեթլէ մահսուլտար օլտուղունը, վէ ֆագաթ Մերիճ նէհրինին թաչմասընտան մեզրուաթընը թէլէֆ օլմագտա իտուկինի միշահատէ իթմիշ օլտուղունտան, հէման պիր գօմիսիօն թէշքիլիյէ պիր չօգ սէտլեր ինչա իթտիրմիշ վէ իրսալա օվասընը օ մազարրաթը ագիմէտէն գուրթարմըշ օլտուղու ճիհէթլէ, բաշահ միշարիլէյհ հազրէթլէրի խագինէի ճէլիլէ իլէ էհալիի մահալլիյէնին իսթիֆատէի քիւլիյէսինէ սէպէպ օլմուշ տըր։

ԳԸԹԼԸԳ

ԻԱՆԷ

Ցուցակ նուիրատուաց Իւսկիւտար Եէնի մահալլէ Թաղին։

(1003 Նոյեմբերան պէվմ վէ էնիմ.)

Ամբողջութիւն Տէնոյ և Օրիորդ։

Արձ. դրկն.

Մեծապատիւ Տէր,

Գրիգորիոս Փափազեան	30
Ովրէստես Պօյաճեան	30
Ագրիպպաս Դուրեան	20
Աստուածատուր Ալպոյաճեան	20
» Խանճեան	20
Գառնիկ Անդրանիկեան	20
Գասպար Մկրեան	20
Գարեգին Այվազեան	20
Գալուստ Վարդանեան	20
Աստուածատուր Յակոբեան	20
Գրիգոր Գազանճեան	20
Գրիգոր Գայրգճեան	20
Գրիգոր Թութութեան	20
Եղիա Արապճի	20
Եսայի Նպարավաճառ	20
Խաչիկ Գէորգեան	20
Կարապետ Բրբրեան	20
Կարապետ Թութութեան	20
Համբարձում Աբիսողոմեան	20
» Բէշիչեան	20
» Եալտրզճի	20
» Յարութիւնեան	20
» Պողոսեան	20
Հանիկ Գափուալաթճեան	20
Մահտեսի Բարսամ Մանուկեան	20
Միհրան Շահինեան	20
Միրիճան Գափուալաթճեան	20
Յակոբ Եաղմաճի	20
Յարութիւն Շաանեան	20
» Զիլինկիրեան	20
Յակոբ Սողոմոնեան	20
Յովհաննէս Ադամեան	20
Յովհաննէս Սաքայեան	20
Յովհաննէս Քրիսեան	20
Յովսէփ Թոփուզ	20
Նազարէթ Յարութիւնեան	20
Նշան Ճերմակեան	20
Պետրոս Եաղմաճի	20
Պետրոս Զարպխանէլեան	20
Պետրոս Կիւմիւշեան	20
Պետրոս Ճիլաճեան	20
Պողոս Էլմասեան	20
Ստեփան Սիրունեան	20
Վարդերես Նիկողոսեան	20
Պողոս Յակոբեան	20
Տիգրան Կոտանեան	20
Տիգրան (Մքտար Թաղիս)	20
Տիգրան Ունճեան	20
Տիգրան Պապայեան	20
Օննիկ Պապայեան	20
Առաքել Աբէլեան	10
Գալուստ Կիւրեղեան	10
Գէորգ Թովմասեան	10
Գէորգ Նիկողոսեան	10
Գրիգոր Հացագործ	10
Եանի Մէլխանէճի	10
Լուսարար Ս. Կրպտ. Եկեցւոյ	10
Խաչատուր Էտիրնէլի	10
Խաչատուր Համբարձումեան	10
Կիրակոս Գրիգորեան	10
Կարապետ Գարակէօզեան	10
Ղազար Յակոբեան	10
Մարտիրոս Գէորգեան	10
Մարտիկ Թավուգճեան	10
Մինաս Համբարձումեան	10
Մկրտիչ Հանըմ օղլու (կառապան)	10
Մկրտիչ Ղուկասեան	10
Յարութիւն Աստուրեան	10
Յակոբ Ղազարոսեան	10
Յարութիւն Մալաքեան	10
Յարութիւն Փափազեան	10
Յովսէփ Յարութիւնեան	10
Նահապետ Շիրինեան	10
Պաղտիկ Եաղմաճի	10
Պետրոս Յովհաննէսեան	10
Տիգրան Մեսրոպեան	10
Տրդատ Զիլէքճեան	10
Վարդերես Սարգիսեան	10
Օննիկ Մասաճի	10
Ուէտ Յովսէփեան	5
Գառնիկ Դերձակեան	5
Թադէոս Մկրտիչեան	5
Խաչատուր Մաղարեան	5
Կարապետ Գայրքճեան	5
Կարապետ Մկրտիչեան	5
Ղազարոս Էլմէքճեան	5
Ղուկաս Յարութիւնեան	5
Ղազարոս Մկրտիչեան	5
Մագսուտ Պասմաճեան	5
Միհրան Սարգիսեան	5
Միհրան Յարրաֆեան	5
Մկրտիչ Յովհաննէսեան	5
Մահտեսի Միքայէլ Մանավ	5
» Յովհաննէս »	5
» Մանուէլ Կարապետեան	5
» Կիրակոս Համամճի	5
Յարութիւն Թագուորեան	5
Յարութիւն Մելքոնեան	5
Միսակ Տէօքմէճի	5
Յովհաննէս Դերձակեան	5
Յովհաննէս Նիքօթեան	5
Նշան Յակոբեան	5
Յակոբ Խուրեան	5
Նիկողոս Հիւսէյինճեան	5
Պետրոս Սիլիճի	5
Պողոս Այվազեան	5
Սահակ Հիւսէյինճեան	5
Սարգիս Համճեան	5
Տէր Խորէն Քահանայ	5
Տիմիթրի	5
Սելամպի փուան գործաւորք	55
Յարութիւն Շահինեան	30
Նիկողոս Փափազեան	30
	11805
Սահակի շահ (60) վաթսուն Լ. Օ-ի վրայ	145
	11950

Նուիրատուաց արգիւնք (11950) տասն և մէկ հազար ինն հարիւր հիսուն արծ. դահեկան, ամբողջ դանձած է Յանձնաժողովս։

Համարակալ Գանձապետ

Գ. Յ. Յովսէփեան Աբել Կէօլճէկեան

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Բարիզ սէպիրի Էսատ պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ բիւթպէի սամիյէի վէզարէթ,

Բատոս սանճաղը միւթէսարրըֆիլըղը կիւմիւլճինէ միւթէսարրըֆը սապզգ Մաճիտ բաշա հազրէթլէրինէ,

Լազիսթան սանճաղը միւթէսարրըֆիլըղը Իչիլ միւթէսարրըֆը սապզգ Նուսուհի պէյ էֆէնտիյէ,

Թարապուլուսը Ղարպ վիլայէթինէ վագը Խուսմ միւթէսարրըֆիլըղը վիլայէթը մէզքիւրէ մէքթուպճուսը սապզգ ճէլալ պէյէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

Էօհտէսինէ Օթանպօլ բայէսի թէվճիհ պույրուլան մահքէմէի իսթինաֆ ըէիսի Ալի Սէրվէր էֆէնտի հազրէթլէրինէ թէպտիլէն իքինճի բիւթպէ Մէճիտի,

Հարպիյէ նէզարէթի իսթիհքեամ վէ ինչաաթ տաիրէսի ըէիսը սանիսի էրքեանը հարպիյէ միրիլիվալարընտան Ապիտ բաշայա իւչիւնճիւ Մէճիտի,

Մէտիմէի միւնէվվէրէ գատրի մուվազգաթը իպրահիմ Էտհէմ էֆէնտիյէ իւչիւնճիւ Մէճիտի,

Հարէմէյն բայէսի իհսան պույրուլան Մէհմէտ Էսատ վէ Մուսա Քեազիմ էֆէնտիլէրէ իւչիւնճիւ բիւթպէտէն պիրէր գրթաՄէճիտի նիշանը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՄԻԻԹԷՖԷՐԻԳԱ

ԷՍԱՐԷԹ

Թօբխանէտէ Հաճի Մէհէմմէտ էֆէնտի նամընտա պիր էսիր թիւճճարը՝ 19 եաշընտա վէ էմսալսըզ կիւզէլ պիր Զէրքէս ճարիյէսինի սաթմագտա իտի։

Հիւքիւմէթ մէմուրիյինինտէն իսմայիլ էֆէնտի նամընտա պիր քիմսանէ՝ պիր տօսթուլլա պէրապէր օլարագ կիտուպ մերգումէյի սաթքն ալմագ իսթէր, վէ 180 Օսմանլը լիրասընա բաղարըգ իթտիրքտէն սոնրա, մումայիլէյհ՝ ատաթը Օսմանիյէ ճիհէթինճէ ճարիյէի մերգումէնին նէ խասայիլ վէ իգթիտար սահիպէսի օլտուղունու անլամագ իչիւն, մերգում Հաճի Մէհմէտ էֆէնտինին էմնիյէթ իտէպիլէճէեի պիր իսթիեարէ խաթուն իլէ ճարիյէի մերգումէնին քէնտի հարէմինէ կէլիպ պիր գաշ կիւն օրատա գալմասընը մերգում էսիրճի իլէ գարարլաշըրըլ՝ վէ պու գարար իճրա օլունուր։

Պիր հաֆթա սոնրա, միւշթէրիի մումայիլէյհ՝ կէլիպ բարասընը ալմասը իչիւն մէզքուրէ իսթիյարէ գատընը էսիրճիյի չաղըրմաղա կէօնտերիր։

Էսիրճի խանէեէ կիտէր, լաքին էֆէնտի օրատա պուլունմագ. էսիրճի իքի իւչ տէֆա եինէ կիտէր, վէ անճագ տէօրտիւնճիւ տէֆասընտա իսմայիլ էֆէնտիյի խանէսինտէ պուլուր։

Պունլար սէօյլէյիր։ Էսիրճի եա բարասընը վէ եախոտ ֆիրուխթ իթտիյի մալընը իսթէր. էֆէնտի՝ հիչ պիր պօրճու օլմայրագ ագչէսինի թէեէտիյէ իթմիշ օլտուղունու պէեան իտէր, վէ պունու թաստիգ իթմէք իչիւն մերգում էսիրճինին մէօհրի իլէ թէմհիր օլունմուշ՝ պիր սէնէտ մէյտանա չըգարըր, վէ էսիրճի հագիգաթէն քէնտի մէօհիւրիւ օլտուղունու թանըր։

Լաքին էսիրճի պունա գանի օլմագ վէ զէվճէսինին քէնտիսինէ պիր օյուն օյնամըշ օլտուղունա չիւպհէլէնիր, էվվէ գօշար մալիւմաթալըր, վէ պու տէքքին միւշթէրի թարաֆընտան քէնտույէ վագը օլտուղունա էյիճէ գանի օլուր։

Պունուն իւզէրինէ էսիրճի՝ Հաճի Մէհմէտ էֆէնտի զապթիյա միւրաճաաթ իտէր, վէ բօլիս՝ հէմ իսմայիլ էֆէնտիյի վէ հէմ տէ եանընա պուլունան տօսթունու վէ ինչահիտլէրի ախզ ու կիրիֆթ իտէրէք, իսթինթագա աթար, վէ պու իսթինթագատան էսիրճիյէ պիր տօլանտըրըճըլըգ վուգու պույրուլմուշ օլտուղու անլաշըլըր։

Պու տօլանտըրըճըլըղը պաշըճա միւթէճասըրը՝ իսմայիլ էֆէնտինին տօսթը օլուպ, իսմայիլ էֆէնտի տախի ալէթ վէ տիկէրլէրի տէ հէմթէօհմէթ պուլունմուշլար տըր։

Օ հալտէ ճարիյէ՝ հիւքիւմէթին էմրիյլէ էսիրճի Հաճի Մէհմէտ էֆէնտիյէ թէսլիմ օլունմուշ տըր։

(Մոմտոլ)

Բօսթախանէ միւֆէթթիշի սապզգ Մուրատ էֆէնտի պու քէրրէ պա իրատէի Սէնիյէ երինէ մէմուրիյէթը սապզգասընա թաեին պույրուլմուշ տըր։

Կերէք Մըսրտա վէ կերէք Տէրսաաատէթտէ վագը օլուպ մուխիլլը ասայիշ պաղը հարաքեաթընտան տօլայը, Ահմէտ Զաղա էֆէնտի Նամընտա պիրինին Հարպիյէ Նէզարէթինտէ հապս իտիլմիյէնի եազմըշ իտիք։

Իչիտիլմիյինէ կէօրէ, մերգում՝ Մըսրը բրենս Հալիմ բաշա հազրէթլէրինին պէնտէլէրինտէն օլուպ Բարիզտէ խըտիվիյէթը Մըսրիյէ ալէյհինտէ չըգմագտա օլան Ա. բրապճա պիր կազէթա իլէ մուխապերէտէ պուլունմագտան տօլայը, Հարպիյէ նէզարէթինտէ արգատաչը Մասպանի Մէհմէտ նամընտա պիրիյլէ իսթինթագ ալթընա ալընմըշ իսէ տէ, հէնուզ հիւքմ կիյմէմիշ վէ իսմի տախի Ահմէտ օլմայրագ Մէհմէտ իմիշ։

Պահրիյէ նազրը՝ մուխասսէսաթը պահրիյէնին սուրէթը թէսվիյսինէ սաիր իճրաի միւզաքէրաթ իչիւն տիւնքի կիւն Մալիյէ նէզարէթինէ կիթմիշ տիր։

ԻՏԽԱԼԱԹ

ԷՄՎԱԼ	ՄԸԳՏԱՐ	ՑԻՑԱԹ	Լ. Օ.
ՁԷԽԱՑԻՐ			
Գուղդայ սէրթ, Ազօֆ	քիլէ	27–31	100
Լիպրա 57|60			
» սէրթ Բումէլի	»	26–29	»
Լիպրա 56|58			
» երմըշագ Թունա	»	24.50–29	»
Լիպրա 56|59			
» » Բումէլի	»	23.50–28	»
Լիպրա 55|60			
Մըսրը գուղդայը	»		»
» » Թունա	»	15–16	»
» » Բօթի, Օրտու	»	15–16	»
» » Բումէլի	»	15.50–	»
Աբէս Թունա	»	12.50–13.50	»
» Բումէլի	»	13–	»
Եուլֆ	»	–	»
Զալգար	»	–	»
ՏԱԳԻՊ			
Եէրլէ սանա	չուվալը	103–112	»
Օրէա սանա 1 ինճի ճինս	»	138–140	»
» » 2 ինճի ճինս	»	128–132	»
» » 3 վէ 4 ինճի ճինս	»	115–125	»
ալա 1 ինճի ճինս	»	130–	»
» 2 վէ 3 ինճի ճինս	»	115–125	»
ՕԳԴԱ ՄԱԼԸ			
Գուվէ Բիօ 1 ինճի ճինս	100 օգդասը	1000–1100	»
» 2 ինճի ճինս	»	950–1500	»
» 3 ինճի ճինս	»	850–920	»
« Էէրէ Հօլանտա վէ Թրիէթէ	գանթարը	190–200	103
Շ «Ֆրանսըզ քէլէ, 5 քիլօկ.	»	245–	100
» քէլէ 3 վէ 2.50	»	250–255	»

ԹԻԻՃԱՐԻՑԷ

ԷՄՎԱԼ	ՄԸԳՏԱՐ	ՑԻՑԱԹ	Լ. Օ.
Պէզէր	օգդասը	7.75–	104
Զէվէտ Պէնկալա	»	120–150	100
» Մատրաս	»	65–70	»
Բէրբօլ Ամէրիգա	սանտրգ	55–56	»
Մօտ Սբարմաչէթ 8–9 քիլօկր.	»	52–60	»
» » 11–11.70 »	»	85–90	»
Քօլա Ինկիլիզ	2 սանտրգ	190–195	107
Զայ Գոնկօ	օգդա	18–	105
» Փէգօ	»	40–105	»
Բէրլին Ճէնօվա	չուվալ	38–41 ֆ.	»
» Ինկիլիզ	»	155–158	100
Իսքէրբօ	19–20 օգ.	100	»
Բօմ Ինկիլիզ	9–10 կալ.	100	»
» Թրիէսթէ	16.50 »	100	»
Սայ եաղը Սիպէրիա	օգդա	13–13.50	105
Զերվէշ եաղը	»	7.50–8	»
Գույրուտ եաղը Մոսգօֆ	»	7.25–	»
Խուվար սէյահ	»	34–43	120
ՄԱՏԷՆ			
Պաքը Ինկիլիզ	օգդա	12–12.50	100
Զինէօ	100 օգդասը	77–78 ֆր.	
Գալայ	գանթար	685–690	»
Գուրչուն	օգդա	3–3.25	100
Թինէյէ	2 սանտրգ	205–210	100
Գաբֆէցա	50 քիլօկր.	69–70	»
Ճամ	սանտրգ	14–15 ֆ.	
Զէլէ Թրիէսթէ 0—00	»	135–140	»
Տէֆթ չըպուգ	գանթար	46–	»
» Եարմա	»	48–	100
» Մոսգօֆ լամասը	»	77–	»
» մըխլըգ	»	86–88	»
» սաչ 2—14 է գաատար	»	67–88	»
» չէնպէր	«	67–	»
» համուր սաչը եուվարլագ	«	95–98	»
» թէլ եուվարլագ 1/2—3/16	«	70–85	»

ԻԽՐԱՃԱԹ

ԷՄՎԱԼ	ՄԸԳՏԱՐ	ՑԻՑԱԹ	Օ. Լ.
Բամպուք Մըսրը	օգդասը	5–5.25	100
» Անատօլու	»	8–9	»
Եաքուզ Գասապ պաչը	»	8–9.50	»
» Անատօլու երգանմըշ	»	6–6.50	»
Թէֆթիք Անատօլու	»	24–26	»
» Վան	»	16–18	»
Իբէ Աճէմ վէ Խորասան	»	– ֆր.	»
Գօշա Պրուսա վէ սայիրէ	»	40–50	»
Տէրէ քէչի	8–12 բարչա	100–	105
Պալամօտ Անատօլու	օգդա	17–18	105
Ճէհրէի Գայսէրի, Էնգարէ	»	7–8	100
Քէնէվիր Անատօլու	»	3.50–4	»
» Թօխուտու	»	1.50–2	»
Աֆիօն	»	300–325	»
» Զիլքինթի	»	120–150	»
Քէրէն Ռօխոտա	քիլէ	30–	»
Սուսամ	օգդա	3–3.25	»
Անէօն Սագըզ վէ Զէյմէ	»	6–	»
» Անատօլու	»	4–4.50	»
Քիֆօն	»	3.50–4	»
Ֆասուլիա Թունա	100 օգդասը	120–140	»
» Թրապուզօն	»	110–150	105
Զէյրէն եաղը Միթիլի, Այվալը	օգդասը	4.75–5	110
» » Կէմլէյիկ	»	5–	»
» » Եունան	»	5–5.50	»
Սապոն Գանտիա	»	4–	»
» Բէթիմօ	»	3.75–	»
» Միթիլի	»	3–	»
Գոպէր էյլէ	»	11.50–12	100
Ֆընդիք Թրապուզօն	գանթար	130–140	«
Ճէվիզ Անատօլու	օգդա	–	«
Ինճիր Իզմիր	գանթար	125–135	«
Գարբոն եաղը	»	150–	«
Բէնէր գաղէր Թունա	օգդա	9–9.50	107
» » Օռէա	»	7.50–8	«
Զէյրէն Թրիլեա	»	2–2.50	«

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աժան · Հաղ ·

Աժանս Ռիւթէր Թէլէկրաֆ գումբանիասընուն Տէրսատէթ վէքիլի տօգթօր Ինկլէնտրը թարգիրնուան Մէսէնտրը մաթպասընա Թէպլիզ օլունան Թէլէկրաֆլար տրը ։

Լօնտրա 6 յունվար

Ինկլիթերրա հիւքիւմէթինին մէսէլէի հուտուտիյէյ տաիր տէվլէթլէր թարգիրնուան վուգու պուլաճագ սուրէթը թէսվիյէէ մուխայէֆէթ իթմէյէճէյի, վէ Պէրլին գօնֆէրանսը գարարնամէսի իւզէրինէ ըսրար էյլէյէճէյի թէէմին օլունույօր ։

Լօնտրա 6 յունվար

Վէրտիյի սէօզ իւզէրինէ մուվագգաթէն սէպիլի թախլիյէ օլունմուշ պիր զապիթ՝ եալընըզ Հայտելպերկսէ 8000 նէֆէր Պօերլիյէրին իհթիմա իթտիյինի բիվայէթ իստէյօր ։ Միտալպերկտա տօգուզունճու ալայտան պիր ֆըրգանընն տիւչար օլտուղու հէգիմէթ հագգընտա մուսիպլէյհին վուգու պուլան իֆթէսինէ նազարէն, թէբէլէրի թուքմուշ օլան տիւշման՝ Ինկիլիզ ասքերի իւզէրինէ անճագ բէք աղ վագթ ա-թէշ իստէպիլիպ, մուհարէպէ ճիւզի միւատէթ տէվամ իթմիշ վէ օլ վագթտան պէրի սէքսէն նէֆէր էսիրին սէպիլի թախլիյէ օլունմուշ իմիշ ։ Հինտ օրտուսունտան սաիր ֆըրգալար տախի Բօր-Նաթալա սէվգ օլունանճագ տրը ։

Լօնտրա 6 յունվ.

Բարլամէնթօ քիչատը միւնասէպէթիյլէ Գրալիցա հազրէթլէրի թարգիրնուան պու կիւն իյրատ օլունանճագ նուքթը՝ Թաչը կազթասը չու սուրէթլէ քէչի ութէխս խտեօր ։

Գրալիցա հազրէթլէրի՝ Եունան մէսէլէսինին պիր սուրէթը հասէնէտ հալլ ու թէսվիյէսի իչուն, Ինկիլիթերրա հիւքիւմէթիյլէ տիւելը սաիրէ միյանէսինտէ միւզաքէրաթ ճէրէեան իթմէքտէ օլտուղունը, կէրէք մէսէլէի մէզքիւրէ վէ կէրէք Պէրլին ահտնամէսինին իճապ իթտիրտիլի մէվատտը սաիրէ իւզէրինէ պիր սուրէթը հալլ ու թէսվիյէ պուլունապիլէճէկինի մէմուլ իյլէտիյինի պէեան իյլէեէճէք տիր ։ Ինկիլթերրա միսթէմիլիքամէնտան պահս իյլէեէճէկի սըրատա, Գրալիցա հազրէթլէրի՝ Թրանսվաալ մէմալիքինտէ Ինկիլիթերրա հաքիմիյէթինին թէէսիսի լիզումինտէն, վէ Պագութօլար իլէ օլան մուհարէպէնին սուրէթը տօսթանէտէ խիթամ պուլաճաղը իւմիտինտէն պահսլա, Գանտահարը Ինկիլիզ ասքերի թարգիրնուան խթիրասը մուվագգաթ օլմասըղընը տէրիմեան իյլէեէճէք տիր ։

Իրլանտա մէսէլէսինէ կէլինճէ, Գրալիցա հազրէթլէրի հիւքիւմէթը հազրէեէ իգթիտարը ֆէվգէլատէնին իթասընը բարլամէնթօտան թալէպ էյլէեէճէք տիր ։

Տըպլին 6 յունվ.

Իրլանտա զէրրա ճէմիյէթի ասհապը նուֆուզընտան ալթը քիչի թէվգիֆ օլունմուշ տրը ։

(Պա- ոադահ էէն Ռէլէկր-ֆլը)

Լօնտրա 6 յունվ.

Բարլամէնթօ ֆէ-շաբ։— Գրալիցա հազրէթլէրինին իյրատ իթտիկի նուքթգընի՝ ուսուսի բօլիթիգայա տայիր օյան գրսմը սայի այնէն չունտան իգարէթ տիր ։

«Հիւքիւմէթիմին տիւէրը էճնէպիյէ իլէ օլան միւնասէպաթը՝ սուրէթը ասսթանէտէ տէվամ իթմէքտէ տիր ։

«Գարատաղ մէսէլէսի հալլ ու թէսվիյէ օլունմուշ տրը ։

«Շիմտի տէվլէթլէր՝ Թիւրքիա իլէ Եունան հուտուտրընը թային իթմէք իչիւն միւզաքէրաթա պաշլամըշլար տրը ։

«Պէրլին ահտնամէսինին պազը միհիմ ֆըրգալարը ուզուն միւտէթտէն պէրու իճրասընը գայրը օլտուղունտան, ֆըրգալարը մէզքիւրէ՝ էյան տրգագաթը մախսուսէմի բէք ճիտտի սուրէթտէ ճէլպ իթմէքտէ տիր ։»

Բարիզ 6 յունվար

Մ· Պարթէլէմի Սէնթ իլէր տիւն Եունան հիւքիւմէթինէ պիր թէլէկրաֆ կէօնտէրմիշ, վէ պու թէլէկրաֆտա Եունանը՝ հաքէմ գօմիսիօնընը գապալ իթմէսինի թավսիյէ իյլէմիշ տրը ։

Հէր նէ գատար տուէլը մուազզամանը Աթինատա մուգիմ սէֆիրլէրի՝ Եունան հիւքիւմէթի նէզտինտէ պու պապտէ միւթահրտէն պիր թէշէպպիւստէ պուլունմուշլար իսէ տէ, Ֆրանսա հիւքիւմէթի՝ Եունան մուվաճէհէսինտէ քէնարինին պուլունտուղու մէվզիի խուսուսինտէն տօլայը, եէնիտէն այրըճա միւտախէլէ իթմէէի միւնասիպ կէօրմիշ տիր ։

Վիէննա 6 յունվար

Պուրատա թէէմինէն պէյան օ-ունտուղունա կէօրէ, էվրօբա հաքէմ գօմիսիօնու հագգընտա թիւրքիա իլէ Եունանըն նիյաթը խայլիտէն խայլի էյիեէ թէպէտ-տիւլ իթմիշ տիր ։

Աթինա 6 յունվար

Թէէմինէն խապէր վէրիլտիյինէ կէօրէ, Ինկիլթերրա սէֆիրի Մ· Գօրպէթ՝ Ինկիլթերրա հիւքիւմէթինին Լիվրօրա հաքէմ գօմիսիօնը թէքլիֆինի գապալ իթտիեինի, վէ Եունանիսթանը տա թէքլիֆը մէզքիւրը գապալ իթմէեէ տավէթ իյլէտիյինի Մ· Գուսմունտուրօա պէեան իթմիշ տիր ։

Պու միւլագաթտան սօնդրա Մ· Գուսմունտուրոս՝ իքի սաաթ գրալ իլէ միւզաքէրէ իթմիշ, վէ մէճլիսի վիւքէլայը իճթիմայէ տավէթ էյլէմիշ տիր քի, պու մէճլիս իւչ սաաթ սիւրմիւշ տիր ։

ԻԼԱՆԱԹԸ ՄԻԼԻԷ

ԷՐՄԷՆԻ ԴԱԹՕԼԻՔ ԳԸԶԱՐ ՄԷՋԹԷՊԻ

Միլլէթիմիզ Երմէնի Գաթօլիքէրինէ-տէն Անարատ Յղութիւն Թարիգաթը Մարապետէրինին պունտան ապտէմ Պէյօղլունտա Զէյմէ սօգաղընտա վագը միւքէմմէլ մանասթիր վէ գէզլար մէքթէպի միլլէթին մէմնունիյէթինի մուճիպ օլաճագ սուրէթտէ կիւնէն կիւնէ թէրազգը իթմէքտէ իքէն, 1870 սէնէսինտէ վուգու պուլան հարիգի քէպիրտէ մէզքիւրէ մէքթէպ եանընզ վիրան օլմուշ, վէ օ կիւնէն պէրու Թարիգաթը մէզքիւրէ Մատուռ սօգաղընտա վագը ալաշագ վէ տար պիր խանէյէ սըզընըզ, օրատա եալընըզ ֆագըր գըզլարըն թամիմ ու թէրպիյէսի իլէ մէշղուլ օլմաղտա իտիլէր ։ Պու տէֆա Պայրամ սօգաղընտաքի սաալգ Սէմինարիօ նամը իլէ մաիւմ օլան քէպիր էսնիյէ թրիտամ պուլմուշ օլուսլ, մէզքիւր թարիգաթ խանէի մէզքիւրէ նագլ իթմիշ օլտուղունտան, էօրիմիւպտէքի սէնէ պաշընտան իթիպարէն գըզլարընտան շակիրտան ալմայա պայայտաճագլար տրը ։ Պու շակիրտանա խասսէթէն ատբա սալօնլարը թախսիս օլունմուշ տրը ։ Թահսիլ իտէճէքլէրի լիսանլար էրմէնիտէ վէ Ֆրանսըզճա օլուսլ, ըէսիմ վէ բիեանօ վէ էնամի էլ հիմնէլրէրի թահսիլ իտէճէքլէր տիր ։

Էրմէնիճէ տերսլէր ։

1· Քրիստոնէական Վարդապետութիւն ·
2· Քերականութիւն ·
3· Աշխարհագրութիւն ·
4· Թուաբանութիւն ·
5· Վայելչագրութիւն ·
6· Ազգային Պատմութիւն ·
7· Սբ· Գրոց Պատմութիւն ·
8· Թարգմանութիւն ի գրաբառ յաշխարհաբար ·

Ֆրանսերէն տերսլէր ։

1· Գրավարժութիւն ·
2· Քերականութիւն ·
3· Լուծմունք ·
4· Թարգմանութիւն ·
5· Վայելչագրութիւն ·
6· Վարժութիւն խօսակցութեան ։

Ֆրանսերէն լիսանը թալիմ իչիւն խասսէթէն պիր ֆրանսըզ Մասմագէլ թային օլունմուշ տրը ։

Էլ հիմներէրէ ։

1· Տիքիշ ·
2· Մարգա ·
3· Գանավ գապարթմասը իլէ պիրլիքտէ կէօնա կէօն չիզգիլէր ·
4· Քրօշէան էնվայի իչէր, քէսէ·
5· Անէվաթ ·
6· Ֆրիվօլիթէ ·

Մէքթէպին մահկիյէ իւճրէթի պիր սիմ մէճիսկիյէ տիր · բիանօ տէրսի ալանլար պունուն իչիւն այրընա պիր սիմ մէճիսկիյէ վէրմէճէքլէր տիր ։

3—2

ԱԶԴ

Խասգիւղի Ս· Ներսիսեան Վարժարանի աշակերտաց Նախակրթարանի համար կառավարչութեան և օգնական դասատուութեան պաշտօն վարելու մէկը պէտք լինելով, յանձն առնուլ ուզողը կըրնայ ներկայանալ յառաջիկայ կիրակի օր մինչև ուրբաթ խասգիւղի եկեղեցւոյ խորհրդարանը վարժարանի Հոգաբարձութեան ։

3—1

ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Վէցերորդ տարեկան

Փափաղեան Յովհան էֆէնտիի աշխատասիրած Ազգային Պատմութիւնն բուսական ժամանակէ ի վեր սպառած ըլլալով, այս անգամ վեցերորդ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուեցաւ Ս· Ղ· Պարսեղեանի տպարանէն ։

Գինն աւելի դիւրամատչելի եղած է, 5 ½ ղրշ· որ կը ծախուի Հայ գրավաճառաց քով · կեդրոնատեղիք են Ռիզա բաշա խան թ· 3 Ս· Ղ· Պարտիզպանեան տպարանը, և Ս· Ղուկասեան գրատունը ուր ազգային վարժարանաց համար մասնաւոր զեղչ կըլլայ, եթէ 10էն աւելի ծախու առնուի ։

5—3

ԸՆԴԱՐՁԱԿ

ՕՐԱՑՈՑՑ 1881

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Գին 100 Փարա

Յորինեալ

ՅԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅԷ ԽԱՍԳԻՒՂԻ

Սեպհականութիւն

Ս· ՓՐԿՉԵԱՆ ԱԶԳ· ՀԻՒԱՆԴ· ՀԱՅՑՈՅ

Տպագրութիւն Աղտամ

Պարտանակութիւն · — Վիճակագիր Տերութեանց · — Հայրապետութիւն Հայոց · — Հայաստան աշխարհ կամ Ար մինիա · — Օսմանեան միջազգային թղթատարութիւնք · — Ժամանակագրց սուրհանդակաց Օսմանեան միջազգային թղթատարութեանց · — Եւրոպական Նախակատուռնք ի կ· Պոլիս · — Ցուցակ գնոց թղթատարութեանց, և հեռագրութեանց Եւրոպական և Ասիական քաղաքաց Թիւրքիոյ · — Սակագին հեռագրի ըստ նոր կարգադրութեան միջազգային թելերու, ընկերութիւնք չոգեշարժ նաւարկութեան, ինչպէս են Եգիպտական · (Խեդիվյէ) · — Մախսուսէ · — Աւստրօ Հունգար· Լոյդ· Մէսաժերի Մարիթիմ, Բաքէ Ինէ և Ընկերութիւն · — Ռուսական Ընկերութիւն · — Ընտանեկան դեղարան ։

ԻԼԱՆԱԹ

ՄԻՖԹԱՀ ԻԼ ԹԱՂԱԼԻՆ

ԹԷԷԼԻՖԻ

Ա· Մ·

Մէգքիւր քիթապ, աշճրլարա վէ ֆամիլեալարա բէք էլզէմ օլուպ, 340 սահիֆէսէն իպարէթ օլտուղու վէ Լա Թիւրքի մաթպասընտա կիւզէլճէ թապ իսիլմիշ պուլունտուղու հալտէ, Խաթանալ ճիհէթինտէ քէօրիւ պաշը թարգիրընտա սուճու Պօղոս աղանըն տիւքքանընտա սաթըլըր ։

Մէգքիւր քիթապտան միւվզիմիզ Միրիճան աղա Եէտինտէ տախի պուլունմագտա տրը ։ Ֆիյ 5 ղրշ· ։

3—1

Տէրսատէթ մէրքէզ Իմրա տարիխսինտէն կէլէն իլան

Միւթէվէֆֆա Իդզէթլու Հասան պէյին միւթէվէֆֆա Ալի բաշա վէրէսէսի Իսրիս, Սըրագի վէ Հաֆիզէ Հանըմարա պա իյամը մահքիւմիւն պիհ տէյնի պուլունան մէպալիղը մալիւմէնին թէսվիյէսի զրմիրնտա վէքեալէթը տէվրիյէ իլէ մէրհուն օլուպ ֆիւրսիթը մահքիւմ օլան Ագարայ ճատատսինտէ Լալէլի ճամիի չէրիֆի գարշըսընտա քեային 31, վէ 33, վէ 35 վէ Երենէ 35, վէ 37, վէ 39 նօմէրօլը ալթը պապ տիւքքեանլարը Ըսֆը իլէ 39 նօմէրօլը գօնագըն Նըսֆ հիսսէլէրինին կէլէճէք քեանունը սանինին 10 ունճու ճումա էրթէսի կիւնիւ ֆիրսիսթընա թէշէպպիւս օլունանճաղը Տէրսատէթ մէրքէզ իճրա տարիխսինտէն իլան օլունուր ։

25 քեանունը էվվէլ 96

COFFRES—FORTS

ՄԻԼՆԷՐ ԳԱՍԱԼԱՐԸ

Մէգքիւր գացալար սիւնեանը հէր թարգիրնուա քէսպի նամ իթմիշ օլուպ, գավի վէ տայանըգլը տըրլար, վէ ամէնչտէ եանմաղլար ։

Խըրսըզ վէ ամէնչէ գարշը թէէմին ճիհէթիյլէ, նասըլ քի Սթամպօլատա, էօյլէ տէ հիչ պիր եէրտէ պու գացալարընը էմնալի եօգտըր։

Ադրեսը,
ՍԻՏՆԵԾ ՆՕՎԻՏԶԼ

Զեր· — Միւսիւ Սիտնէյ Նօվիլ, գացա սաթըն ալմազտան էվվէլ մաղազալարընա կէլիպ գացասընը կէօզտէն կէչիրիպ, չէհնամէթնամէսինի վէ էվրագը սայիրէ-յի օգուտլարը իչիւն էհալիյէ ըէճա իտէր ։

Գալաթատա Եիւքսէք Գալտրրմտա Գէորգ պէյ խանը ։

LA RÉUNION

ԼԱ ՐԷՅԻՆԻՕՆ

ՏԷՆԻԶ ՄԻԿՈՒՐԹԱՍԸ ԻԶԻՆ ԱՆՕՆԻՄ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱ

Իսմէ մախսուս օլարագ ալթը միլիոն ֆրանգ սէրմայէ իլէ 1855 տէ Բարիզէ թէէսիս օլունմուշ, վէ Բարիզին միւթէպէր պանքէր վէ թիւճճարանը հիսսէտար եազրմըշ տրը ։

Պու գումբանիա ՎԱԲՕՐ Վէ ԵԼԼԻՖԷՆ ԿԷՄԻՈՒ Վէ ՍԼԻՖԱՆԻՆ ՍԱՒԻԼՖԻ Եիւլէյմիլէ մալլարը, վէ բօսթա իտարէլէրինէ թէսլիմ օլունուպ, բօսթա վաբօրը,լրա նագլ իտիլէն էվրագը նագտիյէյի միւթէտիլ ֆիյաթլարլա սիկուրթա իտէր ։

Սթամպօլտա մէզքիւր գումբանիանըն աճէնթասը վէքիլի

Մ· Մ· Տ· ԼԸՊԷ Վէ ՄԱԽՏՈՒՄՈՒ ՎԻԳՕՐԱ

միւրաճաաթի օլունմալը տրը ։

ՍԸՀՀԷԹ Վէ ՄԷ ՆԱՖԻԻ ՈՒՄՈՒՄԻՑԷ ԻԶԻՆ

ՂԱՅԷԹ ՄԻԻՀԻՄՄ ԻԼԱՆ

Վ· Ծաննինին իսթանպօլտա քէօրբիւ մէյտանընտա 1 վէ 2 նիւմէրօլու ՇԷՄՍ նամ պէօյիւք էճզախանէսի ։

1867 տէ, սահիպ էհլիեէթ միւթէսարրըֆը թարգիրնուան թէէսիս իսիլմիշ օլան իշպու մէշհուր էճզախանէ, կէրէք իրաճլարընը թէմիզլիկի, կէրէք ըէչէթլարընը տիգգաթլէ իճրա օլունմասը, վէ խուսուսիյէ մէզքիւր էճզախանէնին պիր սրֆաթը մախսուսէսի օլմուշ օլան ֆիեաթլարընը էնվէնլիկի, վէ կէրէք մէմուրլարընը միհնթէրէմ վէ միւթէատիտ միւշթերիլէր հագգընտա կէսթիրտիքլէրի հիւրմէթ վէ նէզաքէթ սաեէսինտէ, տայիմա բազպէթլու Իսթանպօլ էհալիսինին խօշնուտիյէթի քեամիլէսինի մուճիպ սուրէթտէ իճրայի խրտմէթ իյլէմիշ տիր ։

Իշպու էճզախանէյէ, աթիտէ պէյան օլունան էմթաա թօքտան վէ ճէսթէ ճէսթէ սաթըլըր ։

Էճզայի քիմէեվիյէ, մուալիճէլէր, ալէաթը ճէրրահիյէ, լասթիքտէն ալէթլէր, ֆոսֆորաֆի ալէթլերի, ալէաթ վէ էտէվաթը քիմէեվիյէ, խալիս գընագընա օլրֆաթսու, բթէրիեաթ (բարֆիսմբրի) չարասլարը, հէր սաաթ իչին վէ կէրէք միշթերիլէրինէ, կէրէք խասթախանէլէրէ, մէքթէպլէրէ, վէ համթա հէր վազրատա հիւքիւմէթի Սէնկլէեէ քիֆաեէթ իտէճէք տէրճէտէ մաքինա իլէ եաբըլմըշ պուզ ։

Իշպու էճզախանէ իխրաճաթ վէ իսթալաթ իճրա իտիպ, գօմիսիօնլար տախի գապալ իտէր ։

1852 սէնէսինտէ Պէյօղլունտա տօղրու եօլտա թէէսիս օլունմուշ օլան 77 նիւմէրօլու Ծաննի էճզախանէսի տախի, միւսամիլէյհ Մ· Վ· Ծաննինին մախտումու տիրլօմանը չիսիթ տօգթէօր Ց· Ծաննի թարգիրնուան իտարէ օլունմագտա տրը ։ Միւսամիլէյհին Պէյօղլունտա քիմէեխանէսի տախի վար տրը ։

Պունլարտան պաշգա, Մ· Վ· Ծաննինին Բուսմուգտա էճզախանէ չիպէսի, Էտիրնէտէ կապօզ ֆաբրիգաբը վէ պիրա մաղազասը օլուպ, քեաֆֆէյի էճզա վէ սայիր էմթաա իչին տէ աճէնթէլիք իտէր ։

Ֆիեաթլար զաեէթ էհվէն տիր ։

Բաշիպի խթիյար ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԻԱԵԱՆ

COFFRES—FORTS

ՄԻԼՆԷՐ ԳԱՍԱԼԱՐԸ

Մէգքիւր գացալար սիւնեանը հէր թարգիրնուա քէսպի նամ իթմիշ օլուպ, գավի վէ տայանըգլը տըրլար, վէ ամէնչտէ եանմաղլար ։

Խըրսըզ վէ ամէնչէ գարշը թէէմին ճիհէթիյլէ, նասըլ քի Սթամպօլատա, էօյլէ տէ հիչ պիր եէրտէ պու գացալարընը էմնալի եօգտըր։

Ադրեսը,
ՍԻՏՆԵԾ ՆՕՎԻՏԶԼ

Զեր· — Միւսիւ Սիտնէյ Նօվիլ, գացա սաթըն ալմազտան էվվէլ մաղազալարընա կէլիպ գացասընը կէօզտէն կէչիրիպ, չէհնամէթնամէսինի վէ էվրագը սայիրէ-յի օգուտլարը իչիւն էհալիյէ ըէճա իտէր ։

Գալաթատա Եիւքսէք Գալտրրմտա Գէորգ պէյ խանը ։

ԱՌԱՔԻՊ ՄԻԻՀԻՄՄ ԻԼԱՆ

Վ· Ծաննինին իսթանպօլտա քէօրբիւ մէյտանընտա 1 վէ 2 նիւմէրօլու ՇԷՄՍ նամ պէօյիւք էճզախանէսի ։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա, 6 Յունվ.

Ինկլիզ· էհսամը Ինկ· Լիր·	98-10/16
Օսմ· էհսամը աչքլար	12-
» » գաբանար	11- 3/8
Իսթիգրազ 65	13- 7/8
» 69	13- 3/4
» 71	73- [illegible]
» 72	22- 7/8
» 73	12- 7/8
Օսմանլը պանդաղը	11- 3/4
Մըսրը տուլուն· մութա հրտէ	72-
» խիթիյազը	95- 3/4
Բուսիա իսթիգրազը	91-
Գամպիո Բարիզ 6 այ վաստ	-

Փարիզ, 6 Յունվ.

Ֆրանս· էհս· 3 % ֆր·	85-05
» » 5 գրանաց	120 27/1
Օսմ էհսամը աչքլար	12-07
» » գաբանար	12-75
Իսթիգրազ 65 ֆր·	68-
» 69	69-
» 73	64-
Մըսրը ֆոնտ· մութա հրտէ	367-50
Գրէտի Լիոնէ	1100-
Օսմանլը պանդաղը	349-37
Բուսիայի չրմինաբֆէրի	40-
Իսթալիա էհսամը	89-35
Գամպիո Լօնտրա 3 այ վաստ	25-28

Վիէննա, 5 Յունվ.

Ադիո ֆիորին	-
Բուսիայի չրմինաբֆէրի	16-70

ԼՈՆԴՈՆԻ ՊՕՐՍԱՍԸ

Է· · սմ· ասիան ագչ· գաբ·	13- 3
Գաբ· ապահ աչքլար	13-20
Իսթիգ· 63 (Մութօն) 6 % ֆ·	66-
» 65 » 6 % ֆ·	67-
» 69 (Բինար) 6	66-
» 72 (Պօն ասիա թրէզօր)	21-25
» 73 6 % ֆ·	62-
Բուսիայի չրմինաբֆէր 3	35-
Ագճէ ֆայիզի %	9-
Ըբօր Ղրշ	00-
Հավալէսի »	05-

ՊԱՆԴԱ ԱԳՓՈՅԼԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ	3-20
Սամպօլ պանդաղը	8-20
Ռօսիէթէ ժէնէրալ	4-24
Թրամվայ	3-80

ԱԳՔԷԼԷՐԻՆ ԳԻՆԱԹԸ

Օսմ· լիրաը 100 ղրշան	Ղ. Փ
Պէյազ մէհիտիյէ ֆարագը	107-25
Մէճիտիյէ »	210-
Պէյլիք »	210-
Ալթըլըգ »	129-
Պագըր »	520-
Գայմէ »	1210-
Ինկլիզ լիրաը	110- 5
Ֆրանսըզ ալթունու	87-23
Ֆօլ	90-10
Գրիմիդ ալթունու	54-25
Ֆարպօն գայմէսի	8-78

ԹԱՂԱԼԻՆ ՄԱՀՐՈՒՍԼԷՏԻ ԱՃԷՆԹԻ ՊՈՒԼՈՒՆԱՆ

Ց· Մ· Ց· ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

ԳԱԼԱԹԱ

Ժ· Վէ Ֆ· Հօուարտն գիրասթա միսիէլլիզ էտէվաթ մաքինալարընն մուվաֆֆագիյէթը ազիմէսի պիր խայլի սէնէլէր պիթիւն ալէմ ինտինտէ մալիմ օրմաղա, մուսիկէյհիմանն պու պապտէ նախ օլարգ լարը միւթէատտիտ միւքեաֆաթլարընն ուզուն պիր ճէտվէլինի նէշր իթմէք Ինկլիզ էրպապը զէրրաը իչիւն իպթիգա իթմէգ · լաքին էճնէպի չիֆթճիլէրէ վէ մուվաֆֆագիյէթը մէզքիւրէյի պիմէյնէրէ մալիմ օլմագ իչիւն ,

Ժ· Վէ Ֆ· Հօուարտա

իթա օլունան միւքեաֆաթը միլլիյէտէն պագըօրընն պիր ճէտվէլի աթիտ կէօսթէրիրիր ·

Մուսիկէյհիմանն եուտիգագ վէ սէրթ թօրագարտա գուլլանըլըրա սապալարը վէ հէր նէվի էտէվաթը գիրակիյէի իչիւն Ինկլիթերրանն գիրասաթ ճէմիյէթը գրալիյէի թարգիրնուան ԷԼԼԻ ԱԼԹԸ ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԻԻՐԵԵՆՖԱԹ իթա օլունմուշ տրը ։

Մէզքիւր սապան բէք ալա պիր ուսուլտէ իսալ խորմիշ օլմաղա, հէր նէ թօրագատա օլուր իսէ օլսուն, սուհուլէթը ազիմէ իլէ իչէնէպիրի վէ իսթէնիլէն տէրինլիքաէ չիֆթ սիւրիւրը ։ Պու այթը գիրասիյէ քէնտի նէֆտէթէ վէ սուհուլէթի վէ օիւրաթը իլէ Անատօլուտաքի էրպապը զրրաաթա տախի բէք ալա եարայապիլէճէկի, վէ գրթան մէզքիւրէնին վասի օվալարընա պու ալէթին բէք պէօյիւք խրտմէթ իտէպիլէճէկի տէ Անատօլու էհալիսինէ սուրէթը մախսուսէստէ թավսիյէ օլունուր ։

Թաչրատա զուհուր իտէճէք թալիսլէր տօղրուտան տօղրույա մուսկիյէյիւմ Մուրատեան պիրատէրլէրէ միւրաճաաթ իտէպիլիրլէր ։ Օլունանագ ուրբարշլարըն պէտէլի բէչինէն էօսէնտիկի հալտէ տէրհալ կէօնտէրիլիր ։ Մէզքիւր մաքինալարըն խայլը բէսիմլէրի տախի պուլունուր, թալիսլէրինէ այրընա կէօնտէրիլիր. — Ֆիեաթլար զաեէթ էհվէն տիր։